

**D
O
L
E
N
J
S
K
I**

G O Z D A R

**GLASILO GG
NOVO MESTO**

Leto VIII

Štev. 5

D O L E N J S K I G O Z D A R
GLASILO KOLEKTIVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA
N O V O M E S T O

Novo mesto, maj 1972

Številka 5

Letnik VIII.

IZDAJATELJ: DELAVSKI SVET GOZDNEGA GOSPODARSTVA NOVO MESTO

UREJA UREDNIŠKI ODBOR: urednik ing. Jože Petrič in člani
ing. Slavko Klančičar, Janez Šebenik, ing. Jože Vidervol,
ing. Jože Falkner in Franc Markovič

V S E B I N A

	Stran
1. Sklepi organov upravljanja	1
2. Poročilo volilne komisije	3
3. Praznovali so dvajsetletnico dela pri podjetju	13
4. Občinska skupščina Novo mesto je razpravljala o gospodarjenju z gozdovi	14
5. Poraba fonda časa v sečnji in izdelavi lesa v letu 1971	35
6. Umrli je ing. Igo Kraut	40
7. Analiza snegolomov v zimi 1971/72	43
8. Struktura izkoristka delovnih dni delavcev v gozdni proizvodnji pri gozdnih gospodarstvih	52
9. Posnemajmo našega delavca Šimenc Ivana	55
10. DIT - aktivno in uspešno!	55
11. O nekdanj največji lesni industriji v Sloveniji	58
12. Osebni dohodki v 1971. letu	61
13. Nezgoda s hujšo poškodbo	63
14. Ing. Kalinovič - petdesetletnik	69
15. Humor	71

SKLEPI ORGANOV UPRAVLJANJA

Delavski svet podjetja je imel 7. aprila sejo, na kateri je razpravljal in sklepal o naslednjem:

1. Spremenil in dopolnil je pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Predvsem gre za uskladitev pravilnika s samoupravnim sporazumom. V skladu s samoupravnim sporazumom in z določili pravilnika so povečane osnove za izračun osebnega dohodka za 150,00 din vsem delavcem enako. Poleg tega je pravilnik o delitvi osebnih dohodkov izpopolnjen z določilom, ki ureja dnevnice za službena potovanja. Odslej izplačuje podjetje dnevnice za potovanje izven podjetja v višini 70,00 din. Za potovanje znotraj podjetja pa znaša dnevnic, če delavec potuje 6 - 9 ur 20,00 din, 9-12 ur 25,00 din, nad 12 do 24 ur pa 50,00 din seveda, če delavec zunaj prenočuje, sicer pa se dnevnic zmanjša za 30 %. Dnevnic pripada, če je to ugodnejše tudi delavcem, ki so zaradi službenih dolžnosti premeščeni iz obrata na drug obrat in tam tudi prenočujejo.

Dopolni se tudi tisti člen, ki ureja dodatek na stalnost. S tem dopolnilom se poskuša zmanjšati razlika med osebnimi dohodki, ki jih prejmejo mlajši delavci napram starejšim že izčrpanim delavcem. Dodatek na stalnost se poveča na 10,00 din za vsako leto prebito v gozdarstvu na delovnih mestih: traktorist in pomočnik pri izvlačenju lesa, žičničar in delavec pri žičnici, nakladalci kamionov in vagonov, delavec pri izkoriščanju in gojenju gozdov ter pogodbeni voznik. Vsem tem pripada povišan dodatek potem, ko dopolnijo 20 let delovne dobe v gozdarstvu. Tako povečanje gre tudi tistim delavcem, ki trenutno delajo na drugih mestih pa so prej delali na delovnih mestih, ki so prej omenjena.

Za 11 % se je povečalo tudi povračilo za kilometrino za vozila, ki jih delavci uporabljajo za prevoz na delo. Število kilometrov določi komisija za nagrajevanje.

2. Sprejel je naslednji predračun sredstev skupne porabe za leto 1972:

	Prosti del	Stanovanjski del	Skupaj
<u>I. DOHODKI</u>			
1. Prenesena sred. iz leta 1971	78.072,43	40.782,56	118.944,99
2. Izločit.iz doh. ZR 1971	1,246.800,00	350.000,00	1,596.800,00
3. Odplačila kreditov		140.000,00	140.000,00
4. Prispevek od OD 1972		680.000,00	680.000,00
5. Amortiz. stan. hiš		14.000,00	14.000,00
Skupaj	1,324.872,43	1,224.872,56	2,549.744,99

<u>II. IZDATKI</u>			
1. Odplačila anuitet		40.000,00	40.000,00
2. Krediti delavc. za stanov.gradnjo		980.000,00	980.000,00
3. Grad. stan.družbenih		204.872,56	204.872,56
4. Nadomestila za letne dopuste (710 del.po 500,00)	355.000,00		355.000,00
5. Prisp. od nadomestil	71.000,00		71.000,00
6. Odpravnine s prisp.(15)	34.000,00		34.000,00
7. Regres počitn. domu	50.000,00		50.000,00
8. Letovanje otrok delavcev	15.000,00		15.000,00
9. Strok.izobr.in štipendije	232.000,00		232.000,00
10. Regres za prehr.del.	200.000,00		200.000,00
11. Financ.teritor.obrambe	35.000,00		35.000,00
12. Obdaritve del. (20 l)	20.000,00		20.000,00
13. Sredstva obratov	90.014,00		90.014,00
14. Druga tek.skup.poraba	164.722,43		164.722,43
15. Prisp.od sred.skup.p.	58.136,00		58.136,00
Skupaj	1,324.872,43	1,224.872,56	2,549.744,99

Sprostitev vezanih sredstev
za stanov.izgradnjo DBH

51.200,00

- Delavski svet je sprejel sklep o odpisu 0,42 ha gozdnih površin v korist gradnje šole v Dol. Toplicah.
- Razpravljal je tudi o nelikvidnosti in problemih, ki tarejo podjetje v zvezi z neplačevanjem računov za prodane gozdne sortimente. Zaradi velikega števila dolžnikov smo v zaostanku s plačili za odkupljen les in to je eden od vzrokov, da je plan odkupa prilično nižji od lanskega. Delavski svet poziva vse delavce, še posebno odgovorne, da prilagodijo proizvodnjo

in prodajo razmeram, ki so za podjetje sprejemljivejše. Na drugi strani pa je treba strpneje nabavljati nova osnovna in druga sredstva. Prav v tej zvezi priporoča odgovornim osebam obrata in uprave, da naj ne hitijo z izdajanjem naročilnic, ker te nimajo kritja.

5. Direktor se je ob koncu mandatne dobe zahvalil članom delavskega sveta za aktivno sodelovanje pri razreševanju podjetniške problematike. Prav tako se je zahvalil predsednik delavskega sveta članom sveta, direktorju in službam za sodelovanje.

xXx

POROČILO VOLILNE KOMISIJE

Volitve članov delavskega sveta podjetja, sveta lastnikov gozdov podjetja in obratnih delavskih svetov so bile 8. aprila 1972.

Volilna komisija se je sestala 13. aprila 1972 in ugotovila sledeče:

1. Volitve so bile izvršene na podlagi razpisa skupne seje delavskega sveta in sveta lastnikov gozdov z dne 28. 2. 1972.

Volitve so potekale v redu in ni bilo ugotoviti nobenih nepravilnosti.

2. Na podlagi zapisnikov volilnih odborov je ugotovljeno, da je bilo na dan volitev vpisanih v volilni imenik 686 volilcev. Glasovalo je 663 volilcev ali 96 %. Opravičeno odsotnih je bilo 23 volilcev, neopravičeno pa 1 volilec. Oddanih je bilo 663 glasovnic, od tega je bilo 25 neveljavnih. V delavski svet je izvoljenih 19 članov od 31 predlaganih kandidatov, v obratne delavske svete pa je izvoljenih 56 članov od 84 kandidatov.
3. Na podlagi zapisnikov volilnih odborov, ki so jih imenovali sveti lastnikov gozdov je bilo ugotovljeno, da je od 44 vpisanih volilcev glasovalo 36 ali 81 %. Opravičeno odsotnih je bilo 8 volilcev. V svet lastnikov gozdov je bilo izvoljenih 19 članov od 31 predlaganih kandidatov.

Komisija nadalje ugotavlja, da je bilo 44 zborov lastnikov gozdov, na katerih je bilo navzočih 835 lastnikov gozdov.

4. Posamezni kandidati so dobili naslednje število glasov:

Kandidati za delavski svet:

GO Novo mesto

1. Gašperšič Janez	90 glasov
2. Gričar Franc	85 "
3. Kos Leon	77 "
4. Lipej Jože	45 "
5. Povše Franc	50 "
6. Strajnar Vera	79 "

GO Straža

1. Grandovec Jože	106 glasov
2. Longar Ciril	105 "
3. Piškur ing. Jernej	100 "
4. Zupančič Bogdan	100 "

GO Podturn

1. Jarc Alojz	80 glasov
2. Klančičar ing. Slavko	62 "
3. Muhič Karol	58 "
4. Ravbar Ivan	47 "
5. Turk Ivan	54 "

GO Črmošnjice

1. Jerman Jakob	39 glasov
2. Šebenik Janez	82 "
3. Tesari Anton	55 "

GO Črnomelj

1. Vidervol ing. Jože	103 glasove
2. Rom Matija	80 glasov
3. Abramovič Želko	66 "
4. Tesari Angelbert	64 "
5. Barič Jože	54 "

GO Trebnje

1. Bukovec Janez	11 glasov
2. Falkner ing. Jože	16 "

Gradbeni obrat

1. Stopar Karel	17 glasov
-----------------	-----------

Obrat za gozd.načrtovanje

1. Fric Milena	2 glasova
2. Serini Alojz	4 glasove
3. Šepec ing. Anton	4 "

Uprava

1. Ban Vida	19 glasov
2. Mazovec Vera	14 "

Kandidati za obratne delavske svete:

GO Novo mesto:

1. Ajdišek Martin	67 glasov
2. Bukovec Ivan	88 "
3. Cekuta Mirko	112 "
4. Erjavec Viktor	46 "
5. Forneci Milan	106 "
6. Gašperšič Jože	57 "
7. Hlebec Slavka	86 "
8. Jereb Janez	90 "
9. Kralj Martin	100 "
10. Klobčar Marjan	76 "
11. Kulovec Franc	80 "
12. Lakner Anton	66 "
13. Petan Vinko	92 "
14. Rabzelj Ludvik	106 "

GO Straža:

1. Bubnič Bare	67 glasov
2. Fifolt Franc	89 "
3. Kastelic Jože	83 "
4. Košir Anton	89 "
5. Novak Miha	87 "
6. Papež Ferdinand	66 "
7. Pavlin Anton	76 "
8. Pekolj Alojz	68 "
9. Pureber Stane	91 "
10. Skubic Anton	46 "
11. Špringar Jože	69 "
12. Vidmar Jože	56 "
13. Zbašnik Peter	51 "

GO Podturn:

1. Bradač Franc	93 glasov
2. Čibej Milena	92 "
3. Šmalc Jože	87 "
4. Murn Franc, Podturn	65 "
5. Ravbar Ivan	62 "
6. Miklič Božo	59 "
7. Murn Franc, Podhosta	59 "
8. Bjelajac Peter	56 "
9. Gorše Amalija	49 "
10. Tisovec Franc	59 "

GO Črmošnjice:

1. Dražetič Pejo	59 glasov
2. Hođič Hasan	66 "
3. Jerman Jakob	75 "
4. Knez Franc	83 "
5. Mežnaršič Bogo	50 "
6. Puljak Branko	78 "
7. Rabzelj Vinko	78 "
8. Šmuk Albin	76 "
9. Želko Anton	51 "

GO Črnomelj:

1. Peteh Slavko	102 glasova
2. Butala Jože	99 glasov
3. Bahr Jože	97 "
4. Želko Martin	91 "
5. Kure Stanka	90 "
6. Molek Darko	84 "
7. Nemanič Stane	81 "
8. Krakar Martin	78 "
9. Rom Stanko	72 "
10. Poplašen Ivo	71 "
11. Erjavec Adolf	71 "
12. Barjakovič Peter	65 "
13. Švajger Jože	65 "

GO Trebnje:

1. Bohte Rudi	14 glasov
2. Bukovec Janez	16 "
3. Dražumerič Vito	13 "
4. Dim Stane	19 "
5. Skol Anton	16 "
6. Veselič Alojz	24 "
7. Verce Jože	11 "
8. Zupančič Cilka	22 "

Gradbeni obrat:

1. Jerčin Alojz	9 glasov
2. Mazovec Matija	17 "
3. Medle Anton	14 "
4. Pavlenč Ivan	12 "
5. Petretič Martin	16 "
6. Stopar Karol	14 "
7. Šmajdek Franc	7 "

Uprava:

1. Starič ing. Ludvik	29 glasov
2. Bajt Jožica	28 "
3. Ban Vida	23 "
4. Novak Dane	19 "
5. Rustja Janez	15 "
6. Špiletič Bogo	14 "
7. Zajc Cvetka	19 "
8. Zupančič Marija	23 "

Kandidati za svet lastnikov gozdov podjetja:

GO Novo mesto:

1. Jakše Ciril	0 glasov
2. Hrovatič Janez	7 "
3. Klobčar Alojz	0 "
4. Kobe Janez	7 "
5. Vovko Ivan	0 "
6. Fabjan Rudi	7 "
7. Ilovar Ivan	0 "
8. Vidrih Ivan	7 "
9. Kernc Franc	0 "

GO Straža:

1. Glavič Jože	4 glasove
2. Globokar Jože	3 "
3. Iskra Martin	5 glasov
4. Kastelic Ivan	0 "
5. Može Dušan	5 "
6. Štrumbelj Martin	4 "
7. Tekavčič Ciril	0 "

GO Podturn:

1. Pršina Jože	3 glasove
2. Šenica Anton, Podturn	3 "
3. Zupančič Jože	2 "
4. Šenica Anton, Meniška v.	0 "

GO Črmošnjice:

1. Vidmar Jože	7 glasov
2. Žugelj Jože	0 "

GO Črnomelj:

1. Bukovec Franc	7 glasov
2. Požek Ivan	7 "
3. Kuzma Matija	0 "
4. Štefanič Rajko	7 "
5. Smuk Jože	7 "
6. Tomc Franc	0 "
7. Kapš Jože	0 "
8. Plut Martin	0 "
9. Žalec Franc	0 "

5. Na podlagi rezultatov volitev ugotavljamo, da so izvoljeni:

a/ V delavski svet podjetja:

GO NOVO MESTO:

1. Gašperšič Janez	revirni gozdar
2. Gričar Franc	revirni gozdar
3. Strajnar Vera	obratovni knjigovodja

GO STRAŽA:

1. Grandovec Jože	sekač
2. Longar Ciril	sekač
3. Piškur ing. Jernej	referent za izkoriščanje
4. Zupančič Bogdan	revirni gozdar

GO PODTURN:

1. Jarc Alojz	revirni gozdar
2. Klančičar ing. Slavko	upravitelj
3. Muhič Karol	sekač

GO ČRMOŠNJICE:

1. Šebenik Janez	upravitelj
2. Tesari Anton	revirni gozdar

GO ČRNOMELJ:

1. Vidervol ing. Jože	referent za gojenje
2. Rom Matija	sekač
3. Abramovič Želko	sekač

GO TREBNJE:

1. Falkner ing. Jože	upravitelj

GRADBENI OBRAT:

1. Stopar Karel	zidar

OBRAT ZA GOZD.NAČRTOVANJE:

1. Serini Alojz	taksator

UPRAVA:

1. Ban Vids	strojepisna

b/ V svet lastnikov gozdov podjetja:

GO NOVO MESTO:

1. Fabjan Rudi, Gradišče
2. Hrovatič Janez, Stranska vas 1
3. Kobe Janez, Dolž 47
4. Vidrih Ivan, Otočec

GO STRAŽA:

1. Iskra Martin, Ajdovec
2. Može Dušan, Dvor št. 7
3. Glavan Jože, Reber 17
4. Štrumbelj Martin, Straža
5. Globokar Jože, Šmihel

GO PODTURN:

1. Pršina Jože, Dol. Toplice
2. Šenica Jože, Podturn

GO ČRMOŠNJICE:

1. Vidmar Jože, Sela pri Semiču

GO ČRNOMELJ:

1. Bukovec Franc, Jelševnik
2. Požek Ivan, Vel. Sela
3. Smuk Jože, Mlake 2
4. Štefanič Rajko, Iragatuš 22

GO TREBNJE:

1. Mežan Alojz, Kamni potok 2
2. Gliha Iado, Vel. Loka 16
3. Klemenčič Anton, Stranje 4

c/ V obratne delavske svete:

GO NOVO MESTO:

1. Bukovec Ivan	revirni gozdar
2. Cekuta Mirko	revirni gozdar
3. Forneci Milan	sekač
4. Hlebec Slavka	knjigovodja osebnih dohodkov
5. Jereb Janez	revirni gozdar
6. Kralj Martin	delavec na žagi
7. Kulovec Franc	sekač
8. Petan Vinko	sekač
9. Rabzelj Ludvik	šofer

GO STRAŽA:

1. Bubnjič Bare	sekač
2. Fifolt Franc	sekač
3. Kastelic Jože	sekač
4. Košir Anton	nakladalec vagonov
5. Novak Miha	sekač
6. Pavlin Anton	nakladalec vagonov
7. Pekolj Alojz	sekač
8. Pureber Stane	revirni gozdar
9. Špringar Jože	voznik

GO PODTURN:

1. Bradač Franc	šofer
2. Čibej Milena	obratovni knjigovodja
3. Šmalc Jože	revirni gozdar
4. Murn Franc, Podturn	sekač
5. Ravbar Ivan	šofer
6. Miklič Božo	revirni gozdar
7. Murn Franc, Podhosta	nakladalec kamionov

GO ČRMOŠNJICE:

1. Dražetič Pejo	sekač
2. Hođič Hasan	sekač
3. Jerman Jakob	obratovni knjigovodja
4. Knez Franc	revirni gozdar
5. Puljak Branko	revirni gozdar
6. Rabzelj Vinko	šofer
7. Šmuk Albin	traktorist

GO ČRNOMELJ:

1. Peteh Slavko	revirni gozdar
2. Butala Jože	revirni gozdar
3. Bahor Jože	šofer
4. Želko Martin	manipulant na postaji
5. Kure Stanka	delavka v gojenju gozdov
6. Molek Darko	revirni gozdar
7. Nemanič Stane	manipulant pri kamionu
8. Krakar Martin	nakladalec vagonov
9. Rom Stanko	sekač

GO TREBNJE:

1. Bukovec Janez	revirni gozdar
2. Dim Stane	nakladalec vagonov
3. Skol Anton	sekač
4. Veselič Alojz	vodja skladišča
5. Zupančič Cilka	obratovni knjigovodja

GRADBENI OBRAT:

1. Mazovec Matija	projektant
2. Medle Anton	miner
3. Pavlenč Ivan	miner
4. Petretič Martin	delovodja
5. Stopar Karol	zidar

UPRAVA:

1. Starič ing. Ludvik	pomoč.komerc.
2. Bajt Jožica	tajnik
3. Ban Vida	strojepisna
4. Novak Dane	mehanik
5. Zupančič Marija	fakturist

V svete lastnikov gozdov pri gozdnih obratih so izvoljeni:

GO NOVO MESTO:

1. Poreber Ivan, Dol. Iaze
2. Bartolj Franc, Dol. Lakovnice 7
3. Muhič Zdravko, Jurna vas
4. Kobe Franc, Dolž 49
5. Gazvoda Franc, V. Brusnice 42
6. Penca Janez, Dol. Mokro polje 13
7. Krnc Jože, Gorenja vas št. 3
8. Vovko Anton, Mačkovec 4
9. Grivec Anton, Sr. Globodol 2

GO STRAŽA:

1. Dular Dušan, Jurka vas
2. Vidmar Stane, Visejc
3. Rojc Franc, Žužemberk 134
4. Pečjak Albin, Plešivica
5. Legan Stane, Dol. Kot
6. Kastelic Ivan, Hrastov dol 9
7. Praznik Miha, Vel. Lipovec 26

GO PODTURN:

1. Blatnik Matija, Dobindol
2. Pršina Jože, Dol. Toplice
3. Fink Karel, Suhor
4. Turk Ivan, Sela
5. Novak Franc, Dol. Sušice

GO ČRMOŠNJICE:

1. Kobše Alojz, Brestovec 1
2. Pečavar Ivan, Stranska vas 4
3. Sever Jože, Pribišje 2
4. Bukovec Matija, Kot 61
5. Škrinjar Ivan, Kašča 4
6. Sever Tone, Brezova reber 2
7. Pašič Franc, Štrekljevec 10

GO ČRNOMELJ:

1. Žalec Franc, Draga
2. Bračika Janko, Dankarjeva 7, Metlika
3. Kapš Jože, Prelesje
4. Skube Miko, Adlešiči 25
5. Zepuhar Franc, Sela 12
6. Mušič Leopold, Dragovanja vas 4
7. Mravinc Jože, Cerkvišče 6
8. Kuzma Matija, Perudina
9. Bukovec Franc, Jelševnik

GO TREBNJE:

1. Bolka Anton, Dol. Njiva 1
2. Hočevan Franc, Dobrava 24
3. Kek Janez, Luža 2
4. Pucelj Anton, Replje 6
5. Udovič Alojz, Repče 7
6. Ratejc Franc, Lukovek 5
7. Oven Ludvik, Stehanja vas 7

PRAZNOVALI SO DVAJSETLETNICO DELA PRI PODJETJU

Po sklepu delavskega sveta podjetja so v letu 1971 prejeli priznanja in ročne ure za svoje dvajsetletno delo pri podjetju naslednji delavci:

GO Novo mesto:

1. Bartolj Anica, delavka v drevesnici
2. Brulc Jože, žičničar

GO Straža:

3. Žigman Jože, revirni gozdar
4. Avguštin Domine, gozdar - sekač
5. Turk Jože, revirni gozdar
6. Šenica Anton, gozdar - sekač

GO Podturn:

7. Avguštin Anton, gozdar - sekač
8. Fink Ignac, manipulant pri kamionu
9. Gril Avgust, gozdar - sekač
10. Klobčar Franc, revirni gozdar
11. Mavsar Jože, gozdar - sekač
12. Zupančič Anton, žičničar
13. Avguštin Franc, gozdar - sekač

GO Črmošnjice:

14. Zupančič Karel, manipulant pri kamionu
15. Želko Anton, nakladalec kamionov
16. Retelj Janko, cestar
17. Rauh Ivan, cestar

GO Črnomelj:

18. Krakar Martin, nakladalec vagonov
19. Željko Martin, manipulant na postaji

Uprava:

20. Štih Erika, finančni knjigovodja.

Vsem naše iskrene čestitke!

xXx

OBČINSKA SKUPŠČINA NOVO MESTO JE RAZPRAVLJALA O GOSPODARJENJU Z GOZDOVI

Dne 29. decembra 1971 je bila posebna seja občinske skupščine Novo mesto, posvečena razpravi o gospodarjenju z gozdovi. Prejšnja seja posvečena gozdarstvu je bila leta 1968 pa se je zato vodjem občinske skupščine zdelo primerno z ozirom na pomembnost, ki jo imajo gozdovi za gospodarstvo in na okolje na tem območju, da ponovno presodimo kakšne so razmere v gozdarstvu in kako gozdni gospodarstvi Novo mesto in Brežice gospodarita s tem splošno pomembnim družbenim bogastvom.

Pred sejo so odborniki dobili poročilo gozdnega gospodarstva Novo mesto, ki ga priobčujemo tudi v tej številki Dolenjskega gozdarja. Uvod v razpravo so podali načelnik oddelka za gospodarstvo tov. Simič in zastopnika gozdnih gospodarstev ing. Jenko (Brežice) in ing. Penca (Novo mesto).

Za novomeško območje so bile poudarjene predvsem sledeče značilnosti. Po najnovejših ocenah fitocenologov so izkoriščene rastiščne zmogljivosti le 46 %, kar pomeni, da bi ob dobrih tleh in ugodni klimi lahko bil prirastek v naših gozdovih več kot 2 krat večji. Izčrpanost gozdov in manjši prirastek pa ni samo posledica povojnega izkoriščanja, temveč dolgotrajnega gospodarjenja v zasebnih gozdovih, kjer je gozd služil v prvi vrsti za pridobivanje stelje in manj za pridobivanje lesa. Lesne zaloge pa tudi prirastki so zato zlasti nizki v zasebnih gozdovih. Druga pomembna značilnost je prevladovanje listavcev, zato s pogozdovanjem vnašamo iglavce.

Na žalost ni dovolj denarja za pogozdovanje in zato podpiramo zamisel o ustanovitvi republiškega sklada, v katerega naj bi prispevali lesno predelovalna industrija, gozdarstvo in republiški proračun. Za ustanovitev takega sklada se je občinska skupščina zavzela tudi že leta 1968, ko je prav tako na svoji seji razpravljala o gozdarstvu.

Ker so lesne zaloge pod normalnim stanjem, so etati (letne sečnje) manjši od prirastkov. Na ta način 25 - 35 % letnega prirastka akumuliramo in zato pričakujemo, da se bodo zaloge postopoma in seveda v daljšem razdobju povečale oziroma normalizirale.

Za novomeško gozdnogospodarsko območje je sestavljen 10-letni območni gozdnogospodarski načrt, iz katerega je razvidna lesna bilanca za to območje. Proizvodnja tega območja je letno 180.000 m³ iz drugih območij pa uvozimo ca 38.000 m³ lesa, kar

da skupno 218.000 m³. Od te mase za predelavo in domačo porabo izkoristimo 150.000, okrog 68.000 m³ pa izvozimo iz območja.

Ker je zopet v pripravi novi zakon o gozdovih, ki naj bi prinesel novosti, predvsem v gospodarjenje z zasebnimi gozdovi, smo pričakovali od odbornikov vprašanja in pripombe predvsem o tej temi. Toda začuda o odnosih med zasebnimi lastniki in gozdnim gospodarstvom ni bilo nobenega vprašanja. Razlog za to je po našem mnenju v dveh dejstvih, namreč da so kmetje in lastniki gozdov v skupščini slabo zastopani in pa da je dolgotrajna razprava o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi v preteklih dveh letih že rodila zadovoljive rezultate, gozdno gospodarstvo pa je že ustrezno reformiralo samoupravljanje. Seveda pa s tem niso odpravljene vse težave in pomisleki, ki jih imajo lastniki gozdov. Smatramo pa, da je podana dobra osnova za nadaljnje dograjevanje vse boljših odnosov med kmeti in gozdnim gospodarstvom.

Odborniki so se v razpravi zanimali kakšne ukrepe podvzemamo, da bi se stanje v gozdovih izboljšalo in kako naj bi izkoristili precejšnje poseke pod daljnovodi, o čemer so dobili ustrezna pojasnila. Odborniki so tudi opozorili na vse večjo nesnago v gozdovih, ki jo povzročajo tisti, ki odlagajo smeti in zahtevali, da občina z nadzorstvom, vzgojo pa tudi s kaznimi to grdo razvado čimprej zatre. Mladino naj bi pritegnili k pogozdovanju, da bi jim tako vcepili ljubezen do gozdov in da bi ne poškodovali drevja, kar se dogaja zlasti v gozdovih v bližini Novega mesta. V razpravo se je oglasil tudi medobčinski gozdarski inšpektor, ki je govoril predvsem o pomenu gozdov za turizem in rekreacijo. - Na seji je gozdno gospodarstvo Novo mesto dobilo pohvalno priznanje, o čemer govori tudi kratko poročilo, ki ga povzemamo iz Dolenjskega lista.

Pod naslovom "Gozdarji" je bilo poročilo naslednje:

Čeprav v delovnih organizacijah to ni v navadi, so na zadnji seji novomeške skupščine stopili pred odbornike dolenjski gozdarji iz GG Novo mesto z obsežnim poročilom, gozdarji iz GG Brežice pa s krajšim poročilom o svojem delu v letih 1968 do 1970.

Skupščina je pohvalno ocenila prizadevanje gozdarjev GG Novo mesto, ki bi se lahko z doseženimi uspehi močno pobahali, če ne bi bili tako skromni, kot so. V času od 1968 do 1970 so izvozili od 13 do 19 odstotkov celotne prodaje, pri za 56 odstotkov večjem celotnem dohodku so potrojili sklade, povečali vrednost aktivnih osnovnih sredstev za 17 odstotkov, imajo 70 % lastnih obratnih sredstev in poslujejo brez kreditov, za 132 % so povečali

vrednost gozdnogojitvenih del in za 107 odstotkov vrednost vseh naložb v gozdove.

Nič manj pomemben pa ni drugi dosežek: h gospodarjenju z gozdovi so z uspelimi samoupravnimi oblikami pritegnili zasebne lastnike. To dejstvo je ob nezaupanju, s kakršnim so pred leti zasebni lastniki sprejeli podružbljanje gozdne proizvodnje, uspeh, popolnoma enakovreden prej naštetim gospodarskim dosežkom. Izreden posluh za proizvodnjo, ki potrebuje desetletja, preden da vidne rezultate, in dolgoročna usmeritev že kažeta prve sadove, za katere lahko gozdarjem samo čestitamo.

Poročilo o gospodarjenju z gozdovi na območju občine Novo mesto (sestavili so ga ing. Janez Penca, Tone Kraševac in Franc Markovič), ki so ga odborniki dobili v gradivu za sejo, zaradi celovitosti prikazane problematike objavljamo v celoti.

L. Poslovni uspeh v letih 1968 do 1970

Gozdno gospodarstvo Novo mesto gospodari z družbenimi in zasebnimi gozdovi v VII. gozdnogospodarskem območju. Gozdovi tega območja ležijo v občinah Črnomelj, Grosuplje, Metlika, Novo mesto in Trebnje. Od skupnih površin gozdov 78.499 ha jih je v občini Novo mesto 37.648 ha ali 48 %. Struktura in delež gozdov v občini Novo mesto glede na skupne površine, s katerimi gospodarj podjetje, je razvidna iz tabele:

		Skupna površina		Od tega	
				občina Novo mesto	Delež
družbeni gozdovi	26.219 ha	14.759 ha	56 %		
zasebni gozdovi	52.280 ha	22.889 ha	44 %		
skupaj	78.499 ha	37.648 ha	48 %		

Organizacijsko je podjetje razdeljeno na 6 proizvodnih gozdnih obrátov, gradbeni obrát, obrát za gozdarsko načrtovanje in upravo podjetja. V občini Novo mesto so trije gozdni obrati (Novo mesto, Straža in Podturn), gradbeni obrát, obrát za gozdarsko načrtovanje in uprava podjetja.

Po vrednosti prodaje proizvodov in storitev dosega podjetje v občini Novo mesto 65 % svojega celotnega dohodka.

V letih 1968 do 1970 so bili na območju občine Novo mesto doseženi naslednji rezultati:

	1968	1969	Indeks 69/68	1970	Indeks 70/69	Indeks 70/68
DOHODKI						
Realizacija lesa	16,447.812	18,245.883	111	25,114.319	137	153
Realizacija storitev in drugi dohodki	3,237.508	3,955.473	122	5,568.334	141	172
	19,685.320	22,201.356	113	30,682.653	138	156
STROŠKI						
Material in storitve	9,188.567	10,065.528	110	11,428.453	113	124
Amortizacija osnovnih sredstev	1,502.259	1,611.878	107	1,685.047	105	112
DRUŽENI PROIZVOD	10,496.753	12,115.828	115	19,254.200	159	183
DOHODEK (netto produkt)	8,994.494	10,503.950	117	17,569.153	167	195
Čisti osebni dohodki	4,961.288	5,782.122	117	8,981.597	155	181
Skladi podjetja	955.561	1,056.721	111	2,917.458	276	305
Dajatve družbi	3,077.645	3,665.107	119	5,670.098	155	184
Zaposleni delavci	446	430	96	444	103	100
Druženje proizvod na delavca	23.535	28.176	120	43.365	154	184
Dohodek na delavca	20.167	24.428	121	39.570	162	196
Poprečni mesečni OD	927	1.121	121	1.686	150	182
			izplačano	1.433	128	155
Blagovna proizvodnja lesa	89.366 m ³	90.875 m ³	102	98.168 m ³	108	110
Gozdnogojitvena dela	1,058.272 dln	1,951.592 dln	184	2,454.312 dln	126	232

Celotni dohodek podjetja se je v zadnjih letih povečal zaradi povečanega fizičnega obsega proizvodnje (za 22 %), zaradi spremembe v strukturi prodanih sortimentov (za 9 %) in zaradi splošnega dviga cen (za 25 %).

Družbeni proizvod in dohodek sta se povečala več kot celotni dohodek, pa tudi več kot so se povečali osebni dohodki, zlasti če upoštevamo, da je bila za leto 1970 izvršena delitev dohodka po splošnem aktu podjetja, izplačilo osebnih dohodkov pa zaradi znane zamrznitve izplačil ni bilo izvršeno tako, da so izplačila osebnih dohodkov na zaposlenega delavca v zadnjih dveh letih porasla za 55 %.

Podjetje tudi izvaža gozdne proizvode. Z izvozom je bila v letih 1968 do 1970 dosežena naslednja realizacija:

	Znesek din	Indeks	Delež od celotne prodaje
Leto 1968	3,180.375	100	19 %
Leto 1969	2,526.300	79	14 %
Leto 1970	3,173.850	100	13 %

95 % vsega izvoza proizvodov je šlo na konvertibilno področje.

Investicije

Aktivna osnovna sredstva so se povečala od 6,533.807 din v letu 1968 na 8,825.080 din v letu 1970 ali za 17 %. Podjetje je v teh treh letih zamenjalo skoraj ves vozni park ter istega povečalo z novimi nabavami. Osnovna sredstva se tudi povečujejo z izgradnjo novih gozdnih cest.

V obratna sredstva je bilo v zadnjih treh letih vloženi 2,580.000 din lastnih sredstev tako, da znaša delež lastnih obratnih sredstev 70 % v skupno uporabljenih obratnih sredstvih leta 1970. V tem letu podjetje tudi ni najemalo občasnih kreditov za obratna sredstva.

Terjatve in obveznosti

Terjatve od kupcev so povečane v zadnjih treh letih od 4,273.489 din v začetku leta 1968 na 11,958.658 din ob koncu leta 1970 ali za 2,8 krat, njih porast v letu 1971 pa se še nadaljuje.

Biološke naložbe in urejanje gozdov

	1968	1969	Indeks 69/68	1970	Indeks 70/69	70/68
Gozdnogojit.in varst. dela	1,058.272	1,951.592	184	2,454.312	126	232
Urejanje gozd.	236.053	234.171	99	278.219	119	118
Znanst.razisk. delo	60.000	68.000	113	77.000	113	128
Skupaj	1,354.325	2,253.763	166	2,809.531	125	207
Delež v celotnem dohodku	6,9 %	10,2 %	148	9,2 %	90	133

Naložbe v gozdove so se vrednostno od leta 1968 več kot podvojile, glede na porast celotnega dohodka pa so porasle za 33 % več kot celotni dohodek.

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi

Po zakonskih določilih gospodarji z zasebnimi gozdovi v VII. gozdnogospodarskem območju gozdno gospodarstvo Novo mesto. Ker je gospodarjenje z gozdovi v okviru območja enotno, je jasno, da se sredstva trošijo v vseh gozdovih po načrtih podjetja ne glede na občinske meje. Prav tako se v celoti prelivajo sredstva iz družbenih v zasebne gozdove.

V občini Novo mesto je od skupnih gozdnih površin 61 % gozdov v državljski lastnini. V teh gozdovih se letno poseka 44.000 m³ lesa ali 37 %, blagovna proizvodnja pa predstavlja 22.400 m³ lesa ali 19 % vsega poseka, odnosno 23 % vse blagovne proizvodnje.

Zaradi majhnega deleža blagovne proizvodnje in zaradi velikih površin zasebnih gozdov, velike razdrobljenosti lastništva in temu primerno velike domače porabe je jasno, da so stroški gospodarjenja za naloge, ki jih podjetju nalaga zakon, visoki; te stroške pa krije samo blagovna proizvodnja, ker je domača poraba lesa oproščena vseh prispevkov.

Dohodki in stroški gospodarjenja v zasebnih gozdovih:

	1968	1969	Indeks 69/68	1970	Indeks 70/69	Indeks 70/68
Blagovna proizv.	22.070 m3	22.533 m3	102	22.838 m3	101	103
Vrednost pro-						
danega lesa	4,363.680	4,993.313	114	6,406.516	128	147
Stroški:						
Vrednost odkupa	3,052.502	3,439.437	113	4,471.132	130	146
Dodatni stroški						
izdel.in spravila	264.049	306.297	116	486.281	159	184
Biološ.amort.	888.759	820.651	92	838.611	102	94

Skupni neposr.						
stroški	4,205.310	4,566.385	109	5,796.024	127	138
Razlika (marža)	158.370	426.928	270	610.492	143	386

Iz te razlike mora podjetje						
kriti stroške gozd.službe, u-						
pravno-prodajne stroške in po-						
pravila poti, kar je v navedenih						
letih znašalo	680.639	733.449	108	931.105	127	137

Iz sredstev zbrane bi-						
ološ.amortizacije so						
bila v občini Novo mesto						
izvršena dela:						
gozdnogojit.dela	331.606	547.777	165	611.403	112	185
urejeval.dela	143.514	142.598	99	169.150	119	118
Skupaj	475.120	690.375	145	780.553	113	164

Zbrana sredstva biološke amortizacije so namenska. Na območju občine Novo mesto je bilo teh sredstev ustvarjenih več kot znaša njihova poraba, vendar so bila ta sredstva porabljenaa v gozdovih, ki ležijo v drugih občinah.

Kot je iz tabele razvidno je znašala marža podjetja pri prodanem lesu 3,8 % v letu 1968, 9,3 v letu 1969 in 10,5 % v letu 1970.

Jasno je, da so te marže manjše od vsakih trgovskih marž, kljub temu, da se podjetje ne ukvarja samo s trgovino, temveč mora skrbeti za vso strokovno gozdarsko službo v gozdovih. Zaradi tega tudi ne krijemo iz razlik pri prodaji vseh stroškov, ki nastajajo pri gospodarjenju z gozdovi zasebnega sektorja, temveč iste delno krije družbeni sektor.

Pri proizvodnji gozdnih sortimentov v zasebnih gozdovih sodeluje tudi podjetje s svojimi delavci in stroji. Ta dela se pojavljajo pri poseku in izdelavi lesa, spravilu iz gozda, največ pa pri prevozi. V letu 1968 je znašalo delo podjetja v skupni blagovni proizvodnji zasebnega sektorja 8 %, leta 1970 pa 9,8 %.

Biološko amortizacijo določa svet lastnikov gozdov podjetja, pri tem pa mora upoštevati najnujnejša dela pri gojitvi, varstvu in urejanju gozdov. Sredstva biološke amortizacije se delijo po potrebah v območju ne glede na to, kje so ustvarjena. Zato prihaja pri porabi teh sredstev do delnega prelivanja preko občinskih meja.

Ugotavljanje in delitev dohodka zasebnega sektorja

Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi je sestavni del gospodarjenja v podjetju. Za zasebni sektor se ločeno ugotavljajo dohodki in stroški. O poslovni politiki pri gospodarjenju z zasebnimi gozdovi odloča svet lastnikov gozdov. Po določenih splošnih aktov podjetja in po sklepih sveta lastnikov gozdov in delavskega sveta se ugotavljajo dejanski rezultati poslovanja zasebnega sektorja tako, da se od skupne realizacije, ugotovljene po odkupljenih sortimentih in doseženih prodajnih cenah odštejejo dejanski stroški odkupa lesa, proizvodnje in spravila, biološka amortizacija v višini, ki jo določi svet lastnikov gozdov in pa z letnim planom določen znesek stroškov gozdarske službe ter uprave in prodaje. O višini teh stroškov odločata svet lastnikov gozdov in delavski svet.

2. Razvojna pot organizacije gospodarjenja z gozdovi

Prehod na skupno družbeno gospodarjenje z vsemi gozdovi znotraj gozdnogospodarskih območij, ne glede na lastništvo, nedvomno predstavlja enega najpomembnejših ukrepov v smeri smotrnosti in usklajenosti ter hitrejšega razvoja in napredka gozdarstva kot celote.

Po preteku petletnega obdobja od uveljavitve skupnega gospodarjenja z gozdovi ne glede na lastništvo, prav gotovo lahko realno in objektivno presojam o dosežanju dosežke, kakor tudi pomanjkljivosti in izhodišča za njihovo odpravo.

Čisto na kratko bi radi osvetlili razvoj gospodarjenja z gozdovi, ki je pomembno za presojo sedanjega stanja.

V SR Sloveniji se je zasebnim gozdovom od vsega začetka posvečala posebna pozornost. V tem pogledu pomeni mejnik leto 1953, ko je bila sprejeta novela k prvemu republiškemu zakonu o gozdovih. Družbeno poseganje v gospodarjenje z zasebnimi gozdovi je v prvem obdobju bilo omejeno predvsem na administrativno-upravno posredovanje pri gojenju in reprodukciji gozdov, medtem ko je blagovna realizacija potekala več ali manj stihijsko. Pomemben nadaljnji korak je bil storjen leta 1957, ko je bila reorganizirana javna gozdarska služba po okrajih in občinah, hkrati z njo pa so bile ustanovljene tudi posebne gospodarske organizacije gozdarske-poslovne zveze, ki jim je bila zaupana skrb za ureditev prometa z lesom ter intenziviranje proizvodnje v zasebnih gozdovih. Temu je sledilo t.i. podružbljanje prek raznih kooperacijskih pogodb med zasebnimi gozdnimi proizvajalci in gozdnogospodarskimi organizacijami.

Zakon o gozdovih v letu 1965 vpelje skupno gospodarjenje z vsemi gozdovi, ne glede na lastništvo ter določi gozdnogospodarska območja ter zagotovi prehod od razdrobljenosti na močne gozdnogospodarske organizacije. S tem je bila dosežena smotrnejša in učinkovitejša razporeditev ter izraba organizacijskih, tehničnih, kadrovskih in finančnih zmogljivosti.

Pozitivne izkušnje razvoja so bile osnova tudi za oblikovanje in sprejetje dopolnil zakona o gozdovih v letu 1970, s katerim se popolnoma vključuje gozdne posestnike, da skupaj z delavci v samoupravnih organih v mejah zakona odločajo o gospodarjenju z gozdovi.

V javni razpravi leta 1969 in 1970 o ureditvi gospodarjenja z gozdovi, ki jo je vodila SZDL se je oblikovala tudi koncepcija novega samoupravnega akta - statuta gozdnega gospodarstva. Statut je sprejel delavski svet podjetja 27. januarja 1970. Dopolnjevala sta ga svet lastnikov gozdov in delavski svet podjetja na skupni seji vse do potrditve statuta s strani občinske skupščine, to je do 22. septembra 1971.

Še predno analiziramo pravice in dolžnosti, ki jih uzakonja statut naj navedemo samo nekatere značilnosti gozdnega gospodarstva.

Struktura gozdov in zaloge lesa

Gozdno gospodarstvo Novo mesto gospodari z gozdovi VII. dolenjskega gozdnogospodarskega območja.

Površina gozdov:

- v zasebnem sektorju znaša 52.280 ha, od tega v novomeški občini 22.889 ha
- v družbenem sektorju 26.219 ha, od tega v novomeški občini 14.759 ha.

Lesna zaloga, letni prirastek in etat v gozdovih SLP in zasebnih gozdovih na območju novomeške občine:

Površina	Sektor	Lesna zaloga		Let.prirastek		Letni etat	
		igl.	list.	igl.	list.	igl.	list.
		m3		m3		m3	
22.889	ZS	702.896	2.484.698	25.270	76.715	12.104	42.647
14.759	SLP	1,457.945	1.862.434	36.477	45.575	27.674	41.317

Iz teh podatkov v proizvodnem potencialu je razvidno, da imajo zasebni gozdovi v občini pomemben delež tako na površino kakor tudi glede na strukturo drevesnih vrst in lesno zalogo. Iz znanih, zlasti socialno ekonomskih razlogov, so bili zasebni gozdovi v preteklosti čezmerno izkoriščani, zato so sedaj slabše ohranjeni, kot družbeni. To tembolj narekuje potrebo po večji družbeni skrbi za te gozdove.

Lastninska struktura zasebnih kmetov

Zasebni gozdovi so last 8.549 gozdnih posestnikov, med njimi je 3.836 lastnikov gozdov, ki se preživljajo pretežno iz kmetijstva, 4.713 lastnikov gozdov pa je zaposlenih v industriji ali obrti in jim je kmetijstvo, oziroma gozd le postranski vir dohodkov. Iz tega je razvidno, da je število gozdnih posestnikov, ki so zaposleni, večje od tistih, ki se ukvarjajo pretežno s kmetijstvom. Razvoj industrije pa bo poskrbel, da bo število nekmečkih gozdnih posestnikov še vedno raslo.

Proizvodnja v zasebnih gozdovih

V letu 1968 je bilo v zasebnem sektorju novomeške občine posekanih 43.145 m3 lesa, od tega so dali lastniki gozdov v promet 22.070 m3, za domačo porabo pa je bilo porabljenih 20.285 m3. Mimo gozdnega gospodarstva pa so lastniki gozdov prodali 790 m3 lesa. Iz tega sledi, da pride poprečno na eno posestvo komaj 5 m3 poseka ali 2,6 m3 blagovne proizvodnje.

Iz gornjega izhaja, da zaradi eventualne sprostitve prometa z lesom na nekatere delovne organizacije, ni pričakovati večjih razlik v dohodku od prodanega lesa, saj so količine lesa namenjene za blagovno proizvodnjo zelo majhne. Menimo, da organizirani način prometa z lesom, ki je veljaven danes, nalaga predvsem samo eni delovni organizaciji, da obračunava in zbira denar za tako potrebno obnovo, predvsem v zasebnih gozdovih. Gozdarji se boje predvsem tega, če se bo z blagovno proizvodnjo ukvarjalo več podjetij, bo prav gotovo njihov interes samo trgovina, skrb za zbiranje denarja pa bo prepuščena drugim, mogoče davčnim upravam, ki pa imajo že z davki preveč dela in težav.

Z vedno manjšo sodelležbo lastnikov gozdov pri delih v svojem gozdu lahko edino gozdno gospodarstvo s svojo mehanizacijo in strokovno usposobljenimi delavci zagotovi vsa potrebna dela. Nabava mehanizacije je odvisna od ustvarjenih sredstev od prodanih gozdnih sortimentov iz družbenih in zasebnih gozdov. Če pa bo akumulacijo pospravil nekdo tretji, lahko gozdarstvo prikaže samo škodo, ki jo ne bo mogoče tako hitro popraviti, saj verjetno ne bo sposobno izpopolnjevati proizvodna sredstva v skladu z razvojem, če pa bo šlo z razvojem naprej, bo šlo samo na škodo družbenih gozdov in s tem posredno pomagalo tistim organizacijam, ki si bodo eventualno poleg marže pri prometu z lesom zagotovile še druge dohodke.

Struktura velikosti posesti

Poprečna zasebna gozdna posest znaša 2,6 ha gozdov. Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da razpolagajo z večjimi površinami gozdov lastniki, ki so zaposleni, oziroma imajo druge vire dohodkov.

Dohodek lastnika gozda, ki mu ga da gozd

Prikazana struktura velikosti posesti in obsega proizvodnje kaže, da večina gozdnih posestnikov nima materialne osnove za osembe vredne denarne dohodke iz gozda, da pa je njihova zainteresiranost usmerjena le na črpanje gozdnih proizvodov za neposredne potrebe svojega gospodarstva.

Gozdni posestniki so dobili z realizirano blagovno proizvodnjo leta 1970 4.471.132,25 din, na posameznega blagovnega proizvajalca odpade 1.118,00 din. Tudi ti podatki nam povedo, da ni kdove kako visok dohodek iz gozda na posameznega blagovnega proizvajalca.

Vlaganje v zasebne gozdove

V letu 1970 je znašala celotna vrednost vlaganj v zasebne gozdove v novomeški občini 780.553,00 din.

Poprečno vložena sredstva po ha znašajo 34,10 din ali 34,18 din od vsakega odkupljenega m³ lesa. Prav tako je bilo v letu 1970 danih za popravila gozdnih cest 182.704,00 din ali 8,00 din od vsakega odkupljenega m³ lesa.

Struktura dohodkov in stroškov v zasebnih gozdovih

Dohodki:

V letu 1970 je bilo prodano 22.838 m³ lesa po poprečni ceni 280,52 din ali skupaj 6.406.515,75 din.

Stroški:

Stroški odkupa znašajo za 22.838 m³ po poprečni ceni 195,78 din skupaj din 4.471.132,25 ter stroški izdelave in spravila lesa poprečno 21,29 din ali skupaj 486.281,00 din.

Poraba biološke amortizacije je znašala 780.553,00 din ali 34,18 din/m³.

Stroški javne gozdarske službe so bili 23,78 din/m³ ali skupno 543.185,45 din.

Ostali stroški pa znašajo 445.977,30 din ali 19,53 din/m³. Ti stroški predstavljajo stroške odpreme, upravno prodajne stroške, popravila poti in del biološke amortizacije, ki se preliva na druga območja (izven občine Novo mesto).

V letu 1971 predvidevamo po planu za podjetje kot celoto 39.500 m³ blagovne proizvodnje. Za zagotovitev planiranih bioloških vlaganj je potrebnih 1.903.535,00 din, po m³ 48,17 din ali 17,2 % od poprečne prodajne cene. Stroški podjetja za delo v privatnih gozdovih pa znašajo 1.943.708,95 din ali 49,20 din/m³. V stroških podjetja so upoštevani le osebni dohodki delavcev, ki delajo izključno v privatnem sektorju.

Gibanje in struktura zaposlenih delavcev

Ob združitvi gozdarske dejavnosti leta 1963 je bilo v podjetju zaposlenih 855 delavcev, od tega 246 gozdarskih strokovnih delavcev in delavcev v knjigovodstvu ter administraciji. Z

izpopolnjevanjem organizacije dela v okviru gozdnega gospodarstva, odpravljanjem prepletanja dela logarjev in nekoliko manjše sečnje v privatnih gozdovih, je število delavcev na režiji padalo in sicer leta 1966 jih je bilo 201, leta 1968 185, leta 1970 pa le 160 ali skupno vseh delavcev 727.

Leta 1963 je bilo zaposlenih

13 inženirjev
34 gozd. tehnikov
110 logarjev
27 manipulantov
62 delavc. v knjig. in adm.
Od tega:
1 z visoko izobr.
12 s srednjo izobrazbo
49 z nižjo izobrazbo

Leta 1970 je bilo zaposlenih

20 inženirjev
52 gozd. tehnikov
27 logarjev
13 manipulantov
48 del. v knjig. in adm.
Od tega:
2 z višjo izobrazbo
19 s srednjo izobrazbo
27 z nižjo izobrazbo

Samouprava lastnikov gozdov

V zakonu o gozdovih, posebno pa še v statutu so navedene določbe, ki urejajo medsebojne odnose: delovna skupnost - lastniki gozdov na eni strani in pravice ter dolžnosti organov upravljanja in samouprave lastnikov gozdov na drugi strani.

Organizacija upravljanja se deli na samoupravno skupnost lastnikov gozdov, ki obravnava oziroma odloča o zadevah privatnih gozdov in na organe upravljanja, ki obravnavajo, oziroma odločajo o zadevah, ki so pomembne za delovno skupnost - družbene gozdove. Oboji skupaj pa obravnavajo, oziroma odločajo o zadevah, ki so skupnega pomena.

Svet lastnikov gozdov in delavski svet podjetja imata po 19 članov. Na skupnih sejah obravnavata zlasti:

- načelno odločata o politiki cen,
- sprejemata statut podjetja,
- sprejemata pravilnik o delitvi dohodkov,
- sklepata o organizaciji podjetja,
- sprejemata letne gospodarske načrte,
- imenujeta direktorja podjetja,
- sprejemata zaključni račun podjetja,
- sprejemata območni načrt,
- določata količine in vrste lesa lastnikom gozdov za neposredno uporabo v kmečkem gospodarstvu in gospodinjstvu.

Na sejah sklepata sveta enakopravno, sprejet je tisti predlog, ki je dobil večino glasov vsakega sveta. S tem ne more priti do preglasovanja. Če pride pri odločanju do nesoglasja, rešuje taka vprašanja arbitražna komisija, sestavljena iz predstavnikov lastnikov gozdov in delavcev GG.

Zaradi hitrejšega poslovanja sta sveta na skupni seji imenovala odbor za cene, ki:

- odloča o odkupnih in prodajnih cenah gozdnih proizvodov,
- določa cene storitev,

ter odbor za prošnje in pritožbe, ki rešuje pritožbe lastnikov gozdov v zvezi z domačo uporabo lesa.

Svet lastnikov gozdov rešuje poleg ostalih zadev, ki se nanašajo na zasebne gozdove, zlasti še:

- razdeljuje sredstva za vzdrževanje gozdnih cest in poti,
- odloča o načinu in višini formiranja sredstev biološke amortizacije,
- odloča o delu dobička, ki ga je ustvaril zasebni sektor.

Za reševanje pritožb v zvezi s plačilom biološke amortizacije je svet lastnikov gozdov imenoval poseben odbor.

Sveti lastnikov gozdov pri gozdnih obratih, ki imajo 7 do 9 članov, odločajo zlasti o naslednjem:

- obravnavajo predloge lastnikov gozdov, njihovih zborov,
- razpravljajo in predlagajo dopolnitve splošnih aktov podjetja in drugih ukrepov, o katerih odločata oba sveta in svet lastnikov gozdov posebej,
- odločajo o uporabi sredstev namenjenih za ceste in poti.

Lastniki gozdov izražajo svojo voljo preko zbora lastnikov gozdov, določenega področja. V občini Novo mesto imamo naslednje zборе po gozdnih obratih:

GO Novo mesto: Uršna sela, Birčna vas, Podgrad, Stopiče, Dolž, Brusnice, Šentjernej, Šmarjeta, Otočec in Mirna peč.

GO Straža: Straža, Dvor, Hinje, Šmihel, Žužemberk in Ajdovec.

GO Podturn: Podturn, Toplice, Podhosta, Dol. Sušice in Gor. Sušice.

Lastniki gozdov na zboru obravnavajo zlasti:

- gozdnogospodarske načrte,
- plane sečenj, investicij in gozdnogojitvenih del,
- čas odkazila in sečnje ter domače uporabe lesa,
- odločajo o samoprispevku, zlasti prostovoljnem delu na gozdnih cestah in poteh,
- o biološki amortizaciji.

Volilni sistem

Zbor lastnikov gozdov izvoli izmed lastnikov gozdov enega člana v svet lastnikov gozdov obrata. Sveti lastnikov gozdov obrata pa volijo člane v svet lastnikov gozdov podjetja.

Kandidate za člane organov samoupravne skupnosti lastnikov gozdov predlagajo predsedstva SZDL pri podjetju oziroma sekretariati sekcij pri gozdnih obratih.

Biološka amortizacija

Višina biološke amortizacije je odvisna od višine predvidenih gozdnogojitvenih in varstvenih del, stroškov gozdnogospodarskih načrtov in stroškov znanstveno raziskovalnih del.

Po sklepu sveta lastnikov gozdov gozdno gospodarstvo obračunava biološko amortizacijo od lesa, ki ga lastniki gozdov oddajo gozdnemu gospodarstvu, če ga porabijo za domačo uporabo (razen drv) in nimajo svojega kmečkega gospodarstva in gospodinjstva, ali če les odtujiijo. Za les, ki ga lastniki gozdov porabijo za svoje kmečko gospodarstvo in gospodinjstvo in za les, ki ga podarijo pogorelcem, se biološke amortizacije ne obračunava.

Pri odločanju o obračunavanju biološke amortizacije je imelo gozdno gospodarstvo pripravljena dva predloga in sicer:

1. da se biološka amortizacija obračunava od vsega posekanega lesa, razen od drv za domačo uporabo in
2. da se biološka amortizacija obračuna samo od lesa, ki ga lastnik gozda da v promet.

Na zborih, ki so razpravljali o teh predlogih in pozneje na svetu lastnikov gozdov je bil sprejet drugi predlog.

Domača uporaba lesa

O količinah lesa za domačo uporabo odločata oba sveta na skupni seji. Po statutu ima lastnik gozda pravico, če to gozd premore, do 10 m³ drv za kurjavo, če je kmečko gospodarstvo večje pa tudi več, do 1 m³ tehničnega lesa, če ga potrebuje tudi več, samo mora predložiti gradbeno dokumentacijo, dal je do neomejene količine za domačo lesno obrt ter za podaritev svojim ožjim sorodnikom ali za javne namene.

3. Zakon o gozdovih in problematika gospodarjenja z gozdovi

Kot je bilo pričakovati Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gozdovih, sprejet v republiški skupščini julija 1970 še ni zadovoljil vseh, ki so z njim prizadeti. Čeprav to ne pomeni, da je zakon slab, pa je gotovo, da bo še vedno podvržen kritiki in da bo še vedno smatran za začasno rešitev in zaradi tega ne more biti trden in dolgoročen usmerjevalec gozdarske politike. Pomanjkanje dolgoročnosti v gospodarjenju in načrtovanju v gozdarstvu pa je še mnogo bolj škodljivo kot v drugih panogah.

Spremembe zakona o gozdovih kažejo na dejstvo, da je leta razmeroma pogosto predmet ponovne presoje in kritike. Če sežemo le 10 let nazaj, ugotovimo, da je bil zakon sprejet leta 1961, spremenjen leta 1965 (zaradi nove ustave), dopolnjen leta 1968 in kot omenjeno spremenjen zopet leta 1970. Posebno pomembna so zakonska določila, ki so temelj smotrnemu gospodarjenju z gozdovi, ki jih najdemo v ustavi, v temeljnem (zveznem) zakonu in republiškem zakonu o gozdovih.

Gozdovi in gozdna zemljišča so pod posebnim z zakonom določenim varstvom (Ustava socialistične federativne republike Jugoslavije).

Gozdovi so zaradi svojih splošno koristnih funkcij dobrina splošnega pomena. Gozdove je treba vzdrževati in obnavljati tako, da se trajno ohrani njihova vrednost ter zagotovita trajnost in nenehno naraščanje prirastka in donosa, kot tudi njihove splošno koristne funkcije. - Za pravilno gospodarjenje z gozdovi se oblikujejo gozdnogospodarska območja (Temeljni zakon o gozdovih). Gozdnogospodarsko območje obsega gozdove, ki so družbena lastnina ter gozdove, na katerih je lastninska pravica. - Z gozdovi se gospodari po gozdnogospodarskih načrtih (Zakon o gozdovih SRS).

Zakonodaja, ki se tiče gozdarstva je torej napredna, tudi v primerjavi z zakonodajo drugih dežel. Pa tudi doma pravzaprav kritika ne izpodbija ustreznosti temeljnih določb, temveč zadeva predvsem tista določila, ki urejajo gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Zato so tudi zadnje spremembe sprejete leta 1970 skušale urediti to področje. Zasebnim lastnikom gozdov naj bi bile bolj trdno zagarantirane pravice, ki jim gredo iz lastništva in vloženega dela. Z novim statutom, ki ga je bilo treba uskladiti z zakonom, so kmetom lastnikom gozdov dane večje možnosti v samoupravljanju.

Svet kmetov lastnikov gozdov je enakopraven delavskemu svetu. Oba imata enako število članov (kar po starem statutu ni bilo) tako, da preglasovanje ni več mogoče. Vsak zase imata pooblastila za svoje delovno področje, oba skupaj na skupnem zasedanju pa odločata o najvažnejših vprašanjih, od katerih je odvisna temeljna gozdnogospodarska politika podjetja. Lastniki gozdov kot upravljalci sodelujejo tako v centralnem svetu (kmetov) lastnikov gozdov, v obratnih svetih in v raznih komisijah. - Po enoletni praksi lahko ugotovimo, da je sodelovanje kmetov v upravljanju uspešno tudi takrat ko so bile v pretresu manj priljubljene zadeve kot n.pr. obračun biološke amortizacije, režije in finančni plani. V vseh razpravah glede omenjenih vprašanj smo našli skupno rešitev pa čeprav so n.pr. glede biološke amortizacije težnje kmetov na eni strani in podjetja na drugi močno različne. Kmetje bi namreč radi čim nižjo biološko amortizacijo, podjetje nasprotno pa mora z amortizacijo zbrati sredstva za financiranje v ureditvenih načrtih določenih gozdnogojitvenih del.

Kljub soglasju, ki ga dosegamo pri omenjenih važnih odločitvah pa odnosi še vedno niso tako idealni, da bi jih ne bilo treba še dograjevati. Kritiki gospodarjenja z gozdovi na katerih je lastninska pravica si niso edini. Eni smatrajo, da je sedanji zakon ustrezen in daje možnost za vzpostavitev zdravih odnosov med gozdarskimi podjetji in lastniki gozdov ter da ne ustrezajo le temeljni akti gospodarskih organizacij, ki bi morali biti usklajeni z zakonom, dočim so drugi mnenja, da je treba sprejeti nov zakon o gozdovih, kjer naj bi bile podrobnejše zapisane večje samoupravne pravice lastnikov gozdov in pa predvsem svobodno odločanje o prometu z lesom. V večini primerov se sploh razprava o gospodarjenju z zasebnimi gozdovi začne in konča pri prometu z lesom. To je torej zlasti s stališča zasebnikov največji kamen spotike.

Ne glede na omenjene pomisleke pa bomo komaj po dobrem letu, sprejemali nov zakon o gozdovih. Razlog za to je v tem, ker bo temeljni zakon o gozdovih (Uradni list SFRJ št. 26/65) na podlagi 13. točke 16. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih

amandmajev prenehal veljati najpozneje 31. 12. 1971. Ob sestavljanju novega zakona, ki mora zajeti tudi večino snovi, ki jo je urejal temeljni zakon imamo torej priliko popraviti, urediti in po možnosti izboljšati tudi tiste določbe, ki so bile dosedaj neustrezne.

Osnutek zakona je pred nami. V njem so v pretežni meri ohranjeni temelji sedanje sistemske ureditve gospodarjenja z gozdovi z dopolnitvami in ustrežnejšimi rešitvami dosedaj ne povsem zadovoljivo rešenih vprašanj. Naj le na kratko omenimo pomembnejše novosti.

V osnutku zakona je predvidena ustanovitev republiškega gozdnega sklada za financiranje del pri razširjeni gozdno-biološki reprodukciji. Sklad, ki bi ga upravljal upravni odbor, bi posloval po finančnem načrtu, ki bi ga potrdil Izvršni svet. Viri sklada bi bili prispevki gozdnogospodarskih organizacij, lesnoindustrijskih podjetij in republiški proračun. Po (optimistični) oceni bi naj sklad financiral letno za okrog 15 milijonov din del. Od tega naj bi republiški proračun prispeval $\frac{1}{3}$, t.j. 5 milijonov din. - Če bi mimo zakona uspel družbeni dogovor o financiranju gozdnobiološke reprodukcije med gozdarstvi in lesnoindustrijskimi podjetji, potem bi v zakonu odpadla določbe o republiškem gozdnem skladu. Ostala naj bi le določba o zagotovitvi ustreznih sredstev (kot soudeležba) iz republiškega proračuna. Smo mnenja, da je prva varianta zanesljivejša.

Druga pomembna novost je ureditev vprašanj o gozdnih cestah. Gozdnih cest je v Sloveniji skoraj polovico toliko kot javnih in po njih se odvija tudi javni promet, vendar položaj tega omrežja sploh ni zakonsko urejen. Dosedaj je bilo financiranje gradnje in vzdrževanje gozdnih cest samo skrb gozdnogospodarskih organizacij, ki letno porabijo v ta namen 32 milijonov dinarjev. Poleg tega plačajo podjetja kot prispevek gozdarstva za javne ceste tudi ob nakupu goriva, ki se potroši na gozdnih cestah, za gradbene stroje, za traktorje na gozdnih poteh in vlakih in za motorne žage. Znesek ocenjen na okoli 6 milijonov dinarjev naj bi bil priznan gozdarstvu za gradnjo in vzdrževanje cest.

V vseh členih osnutka zakona, ki urejajo promet z lesom so rešitve podane v dveh variantah. Po prvi varianti naj bi promet kot sestavni del gospodarjenja z gozdovi ostali tudi vnaprej domena gozdnogospodarskih organizacij. Po drugi varianti pa naj bi se s prometom bavila tudi druga podjetja. Seveda bi zakon določil, katera podjetja naj bi bila to, predvsem zato, ker bi popolnoma prost promet imel sigurno za posledico težave pri oskrbovanju lesa za lesnoindustrijska podjetja. Predvideva se,

da bi imela pravico odkupa lesa lesnoindustrijska podjetja in kmetijske zadruge. Spremembe v prometu z lesom pa bi zahtevale tudi bistveno spremembo pri zbiranju sredstev biološke amortizacije, ki bi jo bilo treba odmerjati in zbirati že ob odkazilu in ne šele pri prodaji kot je to sedaj. Gozdno gospodarstvo bi potem ne imelo več neposredne kontrole pri vzpostavljanju gozdnega reda pri sečnjah v zasebnih gozdovih, zaradi česar bi več dela odpadlo na republiške, medobčinske ali občinske gozdarske inšpektorje, katerih število bi se nujno moralo povečati. Drugače, bolj komplicirano bi bilo tudi iztirjevanje in zbiranje biološke amortizacije. Potreben bi bil nov aparat ali pa bi to delo s svojimi kadri prevzele občinske uprave za dohodke. Navedene spremembe prav gotovo ne bi prispevale k zniževanju stroškov v zvezi z gospodarjenjem z zasebnimi gozdovi in ker bi stroške v končni fazi spet nosili lastniki gozdov, bi bil na ta način zgrehšen cilj, h kateremu se le ti prizadevajo (skupaj z gozdnimi gospodarstvi), namreč doseči čim večji izkupiček za prodani les. Malo je namreč verjetno, da bi družba oz. proračun bila pripravljena prispevati sredstva za tako poslovanje. Direktni prispevek družbe v republiški sklad za gozdnogojitvena dela ali za izgradnjo cestnega omrežja je na vsak način boljša naložba.

Kakorkoli obračamo, sprememba režima v prometu z lesom, ki naj bi ustregla lastnikom gozdov, gozdarske strokovnjake pa razbremenila očitka o neupravičenem monopolu, zelo verjetno ne bi pomenila pocenitve gospodarjenja, še dvomljivejše pa je, če bi zagotovila vsaj toliko sredstev za gojitvena vlaganja kot sedaj. Eno namreč neizpodbitno drži, da skrb za gozdove zahteva določena sredstva, ta pa se zbirajo samo iz razlike med odkupno in prodajno ceno in tako bo tudi ostalo, dokler ne bo na razpolago drugih, proračunskih sredstev.

Upoštevajoč ta dejstva je še najrealnejše stremeti za tem, da lastniki gozdov in podjetja na podlagi čimboljših samoupravnih odnosov najdejo rešitev v okviru dosedanjih zakonskih določil. To pa seveda za lastnike niti za podjetja ne bi pomenilo udati se v usodo, temveč vztrajno obojestransko prizadevanje za doseg čim boljših finančnih rezultatov s smotrnim gospodarjenjem ob uvajanju nove tehnologije in za take naložbe v gozdove, ki bi zagotavljale njihovo stalno rast in bogatenje.

Danes je težko napovedati, katera od obeh variant o prometu z lesom bo končno obveljala. Gotovo je, da bi sprostitev vsaj v prvem obdobju naletela na splošno odobravanje, da pa bi na drugi strani nastale komplikacije pri financiranju gozdnogojitvenih del ter podražitve zaradi uvajanja novega aparata za zbiranje sredstev ter za ojačanje inšpektorske službe.

Na splošno lahko ugotovimo, da je osnutek zakona o gozdovih dober in sprejemljiv in zagotavlja v načelih napredek pri gospodarjenju z gozdovi.

Kljub urejeni zakonodaji pa bo gozdarstvo na našem območju še naprej v težavnih razmerah, ki izhajajo iz obstoječe materialne baze za gospodarjenje. Znano je, da je to območje glede na gozdne fonde pod slovenskim poprečjem. Nizke zaloge imajo za posledico tudi nizke prirastke in etate. Zlasti slab je položaj v zasebnih gozdovih, ki jih je $\frac{2}{3}$ od skupne površine. Nizka zaloga $140 \text{ m}^3/\text{ha}$ je posledica velike razdrobljenosti zasebne posesti, prekomernega izkoriščanja in na delu površine zaradi stoletnega steljarjenja. Tako kmečki gozdovi ne dajo daleč tistega, kar bi sicer glede dobrote tal lahko dajali. Povečanje prirastka v zasebnih gozdovih bi lahko postopoma dosegli s povečanjem zalog, z vnašanjem iglavcev v pretežno listnate sestoje in seveda s prenehanjem steljarjenja oz. vsaj z uvedbo kolobarjenja pri steljarjenju. Seveda tega zadnjega ni mogoče doseči naenkrat in na silo, temveč le ob temeljiti spremembi načina kmetijske proizvodnje.

Zanimiva je ugotovitev, do katere smo prišli ob sestavi območnega načrta o proizvodni zmogljivosti naših gozdnih tal, sodeč po razširjenosti rastlinskih združb. Sedanji donos naših gozdov znaša po oceni le 46 % potenciala tal. Ocena velja v poprečju za oba sektorja lastništva gozdov in ni podatkov za vsak sektor posebej, ker se združbe prepletajo in bi bila ločitev težja in le približna. Gotovo pa je, da je vrednost izkoriščenosti potenciala veliko nižja v zasebnem kot v družbenem sektorju.

Melioracija slabih gozdov, zlasti v kolikor bi hoteli hitrejšega izboljšanja bi zahtevala veliko materialnih sredstev, ki jih podjetje ob sedanji višini etata in ob sedanjem razmerju drevesnih vrst (v zasebnih gozdovih je kar 80 % listavcev) ne zmore samo. Podjetje je prisiljeno ustvarjeno akumulacijo usmerjati v take investicije, ki imajo za posledico kolikor toliko ublažiti povečevanje stroškov eksploatacije. Ta pa je vlaganje za razširitev cestnega omrežja, ki je kljub močni izgradnji po vojni še vedno na približno polovici ustrezne gostote in pa nabava strojev (kamionov, traktorjev, žičnic, motornih žag i. dr.) za eksploatacijo. To so naložbe, ki prinašajo efekte takoj ob nabavi oz. izgradnji, dočim so biološke investicije dolgoročne in v večji meri donosne šele za bodoče rodove in s podjetniškega stališča manj vabljive. To seveda ne pomeni, da podjetje nima posluha za tovrstno vlaganje. Hočemo le poudariti, da so kapacitete podjetja preslabe za želeno hitrejšo izboljšanje gozdov. Podjetje je zlasti v letih 1963 - 66 osnovalo nadpoprečno veliko nasadov iglavcev, sedaj pa ob sicer manjšem obsegu pogozdovanja skrbi za ustrezno nego kultur in za

redčenje v bukovih sestojih, kar bo imelo za posledico bolj-
šo kvaliteto lesa in hitrejšo pot do tehničnega lesa.

Drug pomemben ukrep za povečanje in izboljšanje donosov je po-
stopna akumulacija lesnih zalog kot posledica dejstva, da z
letno sečnjo izkoriščamo le približno 70 % prirastka.

Pomembnost gozdov tako glede lesa in vplivov gozda na okolje
presega meje območja pa zato upravičeno pričakujemo, da bo
družba razvoju gozdov namenila tudi primeren delež proračun-
skih sredstev, kar je običaj v večini evropskih držav. Zato
tudi z zadovoljstvom sprejemamo določbo o ustanovitvi repub-
liškega gozdnega sklada, ki jo vsebuje novi zakon o gozdovih.

Razdrobljenost kmečke gozdne posesti je velika ovira za rati-
onalno gospodarjenje z gozdovi. Uvajanje strojev pri spravilu
je možno le na večjih kompleksih, je pa nujno, kajti vprežne
živine je vse manj in manj. Zaradi delitve posestev ob dedova-
nju ni upanja na izboljšanje. Verjetno pa se bodo posestniki
vse več navezovali tudi pri izkoriščanju gozdov na gozdno gos-
podarstvo, ki je tehnično bolj opremljeno.

Dobra, toda dolgotrajna pot za izboljšanje gospodarjenja z
gozdovi bi bilo povečevanje deleža družbenih gozdov. Seveda
sedaj ni druge možnosti, kot je nakup gozdov od zasebnikov.
Zaradi razmeroma nizke akumulacije pa more podjetje nameniti
v ta namen le majhne zneske. Brez dvoma bi bilo bolj smotno
uporabiti presežna sredstva ustvarjena v družbenih gozdovih
za širjenje le-teh kot pa prelivanje sredstev za pokrivanje
primanjkljaja v zasebnem sektorju.

Letos je potekel po zakonu določen čas za sestavo območnega
gozdnogospodarskega načrta. Načrt je sestavljen in tudi že
poslan pristojni republiški komisiji, ki ga bo obravnavala
predvidoma v začetku prihodnjega leta. Načrt obsega obdobje
do leta 1980, vsebuje pa pregled sedanjega stanja v območju
in pa program razvoja gozdnih fondov, gojitvenih del, izkori-
ščanje, izgradnje gozdnih cest in urejanje gozdov. Poleg na-
turalnih kazalcev za vsa omenjena področja vsebuje tudi finanč-
no ekonomsko analizo gospodarjenja z gozdovi. Pri tem se je
pokazalo, da podjetje z lastnimi sredstvi ne bo zmoglo v pos-
pešenem tempu nadoknaditi vsega, kar bi bilo za napredek goz-
dov na Dolenjskem potrebno. Zasti se bo pokazalo pomanjkanje
sredstev pri melioraciji slabih gozdov in pri izgradnjah gozd-
nih cest.

Ker je finančni efekt in akumulacija podjetja predvsem odvisna od višine in kvalitete lesnih zalog, naj ob koncu navedemo le še nekaj osnovnih podatkov za obdobje 1971-1980 kakor jih predvideva območni načrt:

Lesna zaloga se bo povečala za 1391509 m³ oz. za 10 %.

	1971	1980
Skupna zaloga lesa m ³	13091104	14482613
Lesna zaloga m ³ /ha	163	180
		110 %

Prirastek se bo povečal od 4,5 m³/ha na 5,2 m³/ha ali za slabih 12 %. Skupni prirastek je cenjen leta 1971 na 358.969 m³ leta 1980 pa 412.821 m³.

Povečal se bo tudi etat od 219.540 m³ na 244.253 m³ kar predstavlja povečanje za 24.713 m³ ali za dobrih 11 %.

Tudi v letu 1980 je predvideni etat še znatno nižji od prirastka, to pa pomeni še nadaljnjo povečevanje zalog lesa.

Območni načrt bo poslan na vpogled in presojo pristojnim občinskim skupščinam še tekom tega leta.

xXx

PORABA FONDA ČASA V SEČNJI IN IZDELAVI LESA V LETU 1971

Že v analizi iz leta 1970 je bilo pojasnjeno, da spremljamo živo delo samo pri gozdnih delavcih sekačih. Ker pa se nekateri delavci med letom občasno premeščajo tudi na drugo delo (makljanje celuloze, delo v gojenju in na drugih režijskih delih), je potrebno spremljati porabo časa tudi na teh delovnih mestih. Iz priloženih tabel je razvidno gibanje porabe časovnega fonda. Ko primerjamo porabo fonda časa gozdnih delavcev sekačev na fizičnem - živem delu "globalno" s porabo istega iz leta 1970 v poprečju, vidimo, da se ujemata. V obeh primerih je poprečni delavec-sekač porabil na živem delu 14,4 delovnih dni mesečno. Ko pa primerjamo gibanje v notranji strukturi porabe časa vidimo, da raste poraba časa na drugih delovnih mestih, pada pa poraba časa v sečnji in izdelavi.

Vzporedno s tem pada poraba norma ur za izdelan kubik lesa, kar pomeni povečano storilnost. Poraba časa se je povečala pri makljanju celuloze za 3 dni, na delih v gojenju za 7 dni in v režiji za 1 dan v letu na delavca. V sečnji in izdelavi lesa je porabljeno manj časa za 96 delovnih dni na delavca v letu. Storilnost se je povečala za 0,29 m³ na delavca. Ravno tako kaže poraba časa tendenco padanja pri deževnih, bolezenskih, opravičenih in neopravičenih dnevih. Raste pa poraba časa na sejah in tečajih. Torej, sekač poprečno mesečno porabi za sečnjo in izdelavo gozdnih sortimentov 10 delovnih dni, na drugih delih (makljanje, gojenje, režija) pa 4,5 delovnih dni. Ostalih 7,4 delovnih dni pa predstavlja prekinitev dela, t.j. deževni, bolezenski in praznični dnevi, dopusti, bolovanja, sestanki in tečaji. V drugi tabeli je prikazano gibanje porabe časa sekačev po gozdnih obratih. Tukaj vidimo, da sekač prebi mesečno v sečnji in izdelavi na GO Podturn 12 dni, GO Črmošnjice tudi 12 dni, na GO Črnomelj 8 dni, GO Straža 11 dni in na GO Novo mesto 8 dni. Na drugih delih (makljanje, gojenje, režija) porabi mesečno sekač v Podturnu 2, v Črmošnjicah 3, v Črnomlju 6, v Straži 3 in v Novem mestu 6 dni. Storilnost sekačev po obratih je tudi različna in sicer se giblje od 3,14 m³ na delavca na delovni dan v Črnomlju, 3,84 m³ v Straži, 4,49 m³ v Črmošnjicah, 4,6 m³ v Novem mestu in 6,23 m³ v Podturnu.

Kot sem že podčrtal, je treba vzeti pod drobnogled posebno vse prekinitve dela. Kako ukrepati, da bi jih zmanjšali? Po številu deževnih dni presegamo za skoraj 100 % slovensko poprečje. Vsakoletne analize opozarjajo na to že vrsto let. To je odnos discipline dela, zlorabe samoupravne demokracije ali pa samoupravne neodgovornosti. "Svoboda ni samovolja", je rekel eden od velikih ljudi. To velja seveda tudi za samoupravljanje, ki ni in ne sme biti fasada za delomrzneže, pijance, prevarante in tiste, ki jim čas razrešuje probleme, temveč simbol, negacija minulega dela oz. nova kvantiteta in kvaliteta izkoriščenega časa.

Kako je različno število deževnih dni na enega delavca v letu po gozdnih obratih? Na gozdnem obratu Podturn je bilo število deževnih dni 40,2, v Črmošnjicah 59, v Črnomlju 46,5, v Straži 35,2, v Novem mestu 36 in v poprečju GG 41,2 dni.

Ravno tako variirajo po gozdnih obratih boleznine in sicer: GO Podturn 15, Črmošnjice 14, Črnomelj 25, Straža 16 in Novo mesto 12 dni na delavca v letu. Tukaj, kot pri ostalih prekočitvah (oprav. in neoprav. izostanki, sestanki, dopust in tečaji) je treba analizirati in ugotoviti zakaj je takšno stanje? Kaj je treba vse podvzeti, katere in kakšne delovne

pogoje spremeniti ali izboljšati, da bi se prekinitve dela zmanjšale. Da se čas prekinitve zmanjša in da se delovna sposobnost delavca pri tem ne zmanjša, a njegova storilnost poveča - to so dileme ne samo operativcev, temveč tudi znanstvenikov. Zanimivo je to, da smo se vsa leta nazaj trudili, da industrializiramo delo v gozdu in, da smo od sezonskih delavcev naredili stalne delavce - torej industrijske. Skušajmo jih primerjati po porabi časa. Od 23 možnih delovnih (8 ur dela) dni v mesecu, sekač prebije poprečno 14 dni na živem delu. Industrijski delavec od 26 možnih dni (7 ur dnevno) v mesecu po neki statistiki prebije poprečno 22 delovnih dni (štiri dni odpade poprečno mesečno na prekinitve). Poglejmo sedaj 14 dni napram 22 dni živega dela. Pri vsaki primerjavi je treba upoštevati pogoje dela, tako tudi tukaj. Toda, kljub temu rudar prebije poprečno 22 delovnih dni mesečno v jami, železarji ob visokih pečeh itd.

Visok odstotek bolezenskih dni na enega delavca je posledica dela na prostem in vpliva vremenskih prilik, ampak tudi ni absoluten. Če je delavec bolan bi moral po navodilih zdravnika ležati doma, ne pa delati z motorko v zasebnem sektorju (to ne pomeni, da so vsi strpani v en koš). To so primeri, ki so se tu pa tam lahko ugotovili.

Samo konstatacija 14 delovnih dni živega dela mesečno v gozdu se ne da primerjati z nobeno deželo sveta. Raj je že dosežen pri nas, samo se tega ne zavedamo. Če bi analizirali porabo časa na ostalih delovnih mestih, verjetno ne bi bilo velikih odstopanj. Ugotovili bi isto, t.j. višek delovne sile ali kakor se to strokovno imenuje neizkoriščene rezerve. Kolikšne so te rezerve? Kaj mislite?

Kalinovič Radomir, dipl.ing.

ANALIZA PORABE FONDA ČASA GOZD. DELAVCA SEKAČA
(POPREČJE PODJETJA)

m3 ali dan na delavca

Vrsta dela	1969	1970	1971
1. Iglavci	193	204	173
2. Listavci	270	334	344
3. Skupaj m3	463	538	517
4. Skupaj ure	1017	1036	944
5. Skupaj dni	127	129	118
6. h/m3	2,19	1,93	1,86
7. m3/dan	3,64	4,16	4,39
8. Maklanje h	3	5,3	8,3
9. Delo v gojenju ur	17	21,4	28,4
10. Režija ur	11	16,6	17,7
11. Državni prazniki ur	7	7	7,2
12. Deževni dnevi ur	48	43,7	41,2
13. Boln. dni ur	15	21,3	16,5
14. Dopusti ur	16	12	14
15. Izredni dopusti ur	0,5	0,5	0,52
16. Opravičeni dnevi ur	5	6,3	3,1
17. Neoprav. dnevi ur	0,3	0,6	0,11
18. Seje, sestanki ur	0,8	1,2	3
19. Tečaji ur	1,4	1,3	1,62
20. Skupaj ur 8-19	1.061	1.112	1.135
21. Skupaj dni 8-19	125	137	141
22. Skupaj ur 4-19	2.018	2.156	2.077
23. Skupaj dni 4-19	252	268	259
24. Število delavcev	198	198	211
25. m3/delav. 3/24	463	538	517
26. Dni delav. 5/24, 23/24	127/252	129/268	118/259
27. Dni delav. 8-9-10/na mes.	2,6	3,6	4,50
28. 5/24 na mesec	10,5	10,8	10
29. 23/24 na mesec	21	22,3	21,6
30. <u>23-11-19/</u> : 12	13	14,4	14,4

ANALIZA FONDA ČASA ZA LETO 1971

11.

	GO Podturn	GO Črmošnjice	GO Črnomelj	GO Straža	GO Novo mesto	GG	Na enega m3 ali ur
1. Iglavci m3	18133	5242	2074	8272	2775	36496	173
2. Listavci m3	10850	9539	10939	17929	23317	72574	344
3. Skupaj m3	28983	14781	13013	26201	26092	109070	517
4. Skupaj ure	37626	26348	33247	54584	47343	199148	944
5. Skupaj dni	4647	3291	4150	6826	5916	24830	118
6. N/m3	1,29	1,78	2,55	2,08	1,81	1,86	1,86
7. m3/dan	6,23	4,49	3,14	3,84	4,6	4,39	4,39
8. Maklanje h	167	2181	2005	328	9306	13997	66,3
9. Delo v gojenju	2080	5424	17872	9694	12818	47888	227
10. Režija h	3460	373	7207	4445	14432	29917	141,8
11. Držav.praz.h	1816	1632	2650	2880	3236	12214	58
12. Dež.dni h	40,2 10296	59 10863	46,5 16365	35,2 14068	36 17840	69432	330
13. Bol.dni h	15 3704	14 2644	25 8858	16 6632	12 5943	27781	131,7
14. Dopusti h	4240	3406	2564	7056	7188	24454	116
15. Izred.dop.h	160	178	120	192	248	898	4,2
16. Oprav.dni h	568	587	689	2696	752	5292	25
17. Neoprav.dni h	48	32	32	56	16	184	0,9
18. Seje,sest. h	56	-	392	32	8	488	2,3
19. Tečaji h	40	928	17	712	1040	2737	13
20. Skupaj ur 8-19	26535	28247	63026	48791	72837	239436	1135
21. Skupaj dni 8-19	3223	3528	7860	6035	9103	29749	141
22. Skupaj ur - 4-19	64161	54595	95933	103375	120180	438244	2077
23. Skupaj dni 4-19	7981	6819	11961	12861	15022	54651	259
24. Število delavcev	32	23	44	50	62	211	211
25. m3/delav.3/24	906	643	296	524	421	517	517
26. Dni delavca	145/250	143/292	94/272	136/257	95/242	118/259	118/259
5/24 na mesec	12	12	8	11	8	10	10
23/24 na mesec	20	24	23	21	20	21	21
23-11-19/ 24 : 12	14	15	14	14	14	14	14

UMRL JE ING. IGO K R A U T

25. marca je v Ljubljani umrl diplomirani gozdarski inženir Igo Kraut. Na žalost se je od njega poslovilo poleg drugih še zlasti veliko gozdarjev, saj je bil med njimi nadvse priljubljen po svojem plemenitem značaju in kot odličen gozdarski strokovnjak.

Skoro 30 let svojega življenja je posvetil napredku dolenjskih gozdov in sadovi njegovega dela bodo še dolgo najlepše častili njegov spomin.

Ing. Igo Kraut se je rodil leta 1888 v slovenski kmečki družini v Bistrici pri Pliberku na Koroškem. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu, diplomu inženirja pa si je pridobil z najboljšimi ocenami leta 1912 na gozdarski fakulteti visoke poljedelske šole na Dunaju.

Prvo službovanje, ki ga je nastopil v Trbižu leta 1913 je za več kot štiri leta prekinil zaradi prve svetovne vojne, ki se je udeležil kot artilerijski častnik. Po vojni je bil zaposlen dolga leta na Bledu in v Kranju. Že takrat, kot vse življenje pozneje, se je povsod odlikoval po izredni sposobnosti in marljivosti.

Na Dolenjsko je bil že zrel mož in izkušen strokovnjak na lastno prošnjo premeščen leta 1937. Postal je okrajni gozdarski referent za novomeško in črnomaljsko območje. Razmere v gozdarstvu so bile tu mnogo manj ugodne kot na Gorenjskem, vendar se je z vso vnemo lotil dela, da bi pospešil njihov napredek. Od takrat naprej je zelenelo na Dolenjskem vse več nasadov, ki jih je on osnoval.

Tudi druga vojna mu ni prizanesla s trpljenjem. Doletela ga je na Grabnu v bližini Novega mesta, kjer so si ustvarili s soprogo Tinco in hčerkama nov dom. Pošten narodnjak je med vojno na različne načine pomagal narodnoosvobodilnemu gibanju. Partizanom in aktivistom je v svoji hiši velikodušno nudil zatočišče in jih podpiral tudi z živežem in na druge načine. Pri tem delu sta mu pomagali tudi hčerki Jelka in Ivica, obe umrli med vojno, Jelka kot partizanka ob bombardiranju taborišča v Oranienburgu. Zaradi svojega prepričanja in dela za osvobodilno gibanje je bil leta 1943 odpuščen iz službe. Kmetoval je na posestvu, decembra 1944 pa je bil prisilno mobiliziran in je do osvoboditve delal kot drvar.

Po osvoboditvi je še celih 20 let neutrudno in požrtovalno delal na gozdnem gospodarstvu Novo mesto. Bil je na različnih, vedno najodgovornejših delovnih mestih. Le zaradi svojih izrednih sposobnosti in dolgoletnih izkušenj je zmožgal reševati vprašanja, pred katerimi se je znašlo gozdarstvo v času obnove domovine. Takrat so bila naložena gozdarjem in gozdovom velika bremena. Bolj kot kadarkoli se je takrat izkazala njegova prava ljubezen do gozdov. Ni se trmasto postavil v bran sečnji - saj je razumel zakaj so tako velike potrebe - temveč je vse svoje strokovno znanje usmeril v to, da je pokazal, kje in kako naj bi sekali, da bi bila škoda čim manjša in da bi zagotovili ponovno vzrast in še lepši razvoj gozdov v bodoče.

Ko je po 10, 15 letih ogledoval sestoje, ki so bili zastavljeni takrat, je z veseljem ugotavljal, da se lepo razvijajo. Ing. Kraut je tako tudi ob tej preizkušnji, kot mnogokrat v življenju, dobil najlepše priznanje, ki si ga lahko strokovnjak zaželi: potrditev svojega dela.

Dolga leta po vojni se je posvetil urejanju gozdov. V tem delu je bil vseskozi vodilni strokovnjak v podjetju in je vzgojil vrsto mladih gozdarjev.

Sestavil je gozdnogospodarske načrte za gospodarske enote Poljane, Soteska, Brezova reber, Gorjance, Pendarjevko in še celo vrsto manjših. Mentorsko pa je sodeloval tudi pri vseh drugih enotah, ki so jih urejali mlajši, manj izkušeni strokovnjaki. Čeprav je bil že precej v letih je veliko časa prebil na terenu, tako da je sam neposredno temeljito spoznal večino dolenjskih gozdov in bil tako prav gotovo njihov najboljši poznavalec doslej. Posebno pozornost je posvečal degradiranim in pa tistim gozdovom, ki so bili po vojni močnejše izkoriščani. Znan je bil po gospodarnosti in stvarnosti. Gozd, ki ga je cenil kot okras pokrajine, mu je bil obenem gospodarski objekt. Gozdar naj bi svoje strokovno znanje porabil prav za to, da bi gozdovi kljub izkoriščanju ohranili še naprej svoj blagodejen vpliv na okolje. Nikdar se ni zavzemal za pretirano varčevanje zalog, temveč se je zavzemal za tak način vzgoje in izkoriščanja, da bi v največji meri izkoristil rastiščne zmogljivosti. Pri urejanju gozdov se je zlasti poglobil v probleme prebiralnih gozdov na Rogu in ob sestavi načrtov upoštevaljoč strokovno literaturo in lastna dognanja razmišljal o najustreznejši normalni zalogi.

Bil ni samo urejevalec, temveč vsestranski gozdarski strokovnjak, z bogatimi izkušnjami v drevesničarstvu in gojenju. Pridno je prebiral gozdarsko domačo pa tudi tujo literaturo. Novosti ni zavračal, temveč jih je po lastni presoji prevzel, se po njih ravnal in skrbel za njihovo uporabo.

Dolenjski gozdovi nosijo neizbrisen pečat njegovega bogatega strokovnega znanja. Za svoje delo je bil odlikovan z redom dela.

Znanci, sodelavci in prijatelji smo cenili ing. Iga Krauta tudi kot izredno plemenitega človeka. Bil je prijazen in tovariški, poznal ni ne jeze ne sovraštva.

Razdajal je svoje znanje in bogate izkušnje in vedro gledal na svet in življenje, čeprav ga je le-to mnogokrat težko prizadelo. Namesto plačila so ga doletela včasih razočaranja, vendar ni postal zagrenjen, temveč je tudi težave možato prenašal.

V dvajsetih letih preživetih na Dolenjskem je vzljubil te kraje in posebej Novo mesto. Bil je navdušen ljubitelj narave, ki jo je ne samo občudoval, temveč tudi dejansko varoval. Dolga leta je sodeloval z bivšim olepševalnim društvom in bil pobornik za osnovanje zelenic v mestu.

Ob smrti se zaslužnega moža, ki je opravil v življenju mnogo več, kot je bila njegova dolžnost, s hvaležnostjo spominjamo kot odličnega gozdarskega strokovnjaka, kot podpornika narodnoosvobodilnega gibanja in kot zaslužnega meščana.

Janez Penca, dipl.ing.

XXx

ANALIZA SNEGOLOMOV V ZIMI 1971/72

Zgodnji sneg, ki je zapadel proti koncu novembra in v začetku decembra lanskega leta je prizadejal našim gozdovom veliko škode v obliki snegolomov in podrtec. V začetku, kmalu potem, ko je zapadel zgodnji sneg, se je zdelo, da škode le niso tako hude in da ne bodo občutnejše presegale normalnega okvira količin slučajnih pripadkov, ki se vsako leto izdelujejo v naših gozdovih. Toda kakor hitro so bile splužene ceste in se je lahko prišlo v sestoje, se je ta prvi občutek v marsikaterem sestoju spremenil, kajti pokazalo se je, da je sneg povzročil pravo opustošenje. Že prve okularne ocene, ki so jih posredovali gozdni obrati v decembru lanskega leta, so bile zaskrbljujoče, saj so na hitro ocenili, da je samo v družbenem sektorju poškodovanih 16.250 m³ lesne mase (12.350 m³ iglavcev in 3.900 m³ listavcev). Splošne ugotovitve iz te prve ocene, neposredno po nastali škodi, so bile v tem, da sta žled in moker snega povzročila največ škode v letvenjaki in drogovnjaki iglavcev v pasu z nadmorsko višino 300-600 m in to najbolj občutnejše v kotlinah in na strmejših pobočjih ter, da prevladujejo snegolomi (80 %) nad podrtricami (20 %). Takšna je bila torej prva ocena.

Snežilo je ponovno v januarju in takrat je moker sneg ponovno prizadejal že poškodovane sestoje, ponekod pa tudi take sestoje, ki jim je prvi sneg prizanesel. Tako so se škode povečale in skupna bilanca je postala še bolj zaskrbljujoča.

Na pobudo katedre za gojenje gozdov pri Biotehniški fakulteti v Ljubljani je bila po vseh gozdnih gospodarstvih v Sloveniji v mesecu marcu izvedena anketa v zvezi s snegolomi v zimi 1971/72. Tudi pri nas smo se izpolnjevanja ankete lotili z vso resnostjo, saj je vsak revirni gozdar izpolnil anketni list za svoj revir. Tako smo dobili 59 anketnih listov (GO Novo mesto 14, GO Straža 13, GO Podturn 7, GO Črmošnjice 8, GO Črnomelj 12 in GO Trebnje 5) z obdelavo katerih je bilo možno ustvariti podrobnejšo sliko o povzročenih škodah na posameznih gozdnih obratih in za celotno gozdnogospodarsko območje. Anketa je dala odgovor na naslednja vprašanja.

1/ Čas nastanka snegolomov (datum)

Časovni interval nastanka snegolomov sega od 20/11-1971 do 6/2-1972. V tem razdobju so bili štirje izrazitejši "valovi", ki so prizadejali največ škode. Prvi je bil v času od

Podatki prikazani v tabeli potrjujejo dejstvo, da je sneg v pretekli zimi res napravil v naših gozdovih pravo opustošenje. Najbolj prizadeta je bila smreka, ki je v strukturi poškodovane lesne mase zastopana s 57 %, sledijo pa jelka z 19 %, bukev z 18 %, drugi listavci s 4 % in bor z 2 %. Iz tega sledi zaključek, da je pri smreki največji obratovalni riziko. Skupaj so iglavci zastopani z 78 %, listavci pa z 22 %. Od celokupne poškodovane lesne mase odpade na zasebni sektor le 24 %, kar je razumljivo, kajti v tem sektorju je delež iglavcev v strukturi lesne zaloge veliko manjši.

Zanimivi so podatki o tem, koliko je bilo v posameznih letih (od leta 1964 dalje) izdelanih slučajnih pripadkov v družbenem sektorju. Podatki so naslednji (v neto m³):

Leto	Novo m.	Straža Podturn Črmoš.Črnom.Treb.					GG skupaj
1964	5	1.805	3.364	479	202	11	5.866
1965	11	1.902	3.125	370	362	107	5.877
1966	731	2.133	3.006	502	218	57	6.647
1967	1.091	3.114	10.043	2.886	607	95	17.836
1968	286	1.849	2.578	649	334	28	5.724
1969	629	6.413	4.060	642	772	132	12.653
1970	302	3.960	3.908	755	867	99	9.891
1971	615	3.658	4.437	553	120	218	9.601
Skupaj v 8 letih	3.670	24.834	34.521	6.836	3.487	747	74.095
Poprečno letno	459	3.104	4.315	855	436	93	9.262
Zima 1971/72	4.515	7.643	5.398	1.828	1.629	213	21.226

Opomba: Poškodbe po lesni masi zaradi snegolomov v zimi 1971/72 so za družbeni sektor zaradi primerjave prikazani v neto m³ (računan je samo 15 % odpadek).

Prikazani podatki o količinah slučajnih pripadkov za razdobje 8 let pokažejo, da je bilo najhujše v letu 1967 ali bolje rečeno v zimi 1966/67. Sicer pa so navedeni slučajni pripadki rezultat ne le snegolomov, ampak tudi vetrolomov, lubadarjev, sušic, bolezni, tehničnih poškodb itd. To je potrebno poudariti zaradi tega, ker se predvideni letošnji slučajni pripadki, prikazani v zadnji vrsti, nanašajo samo na snegolome. Če so ocene v anketah pravilne - poudarili pa smo že, da so podatki zanesljivi - bo slučajnih pripadkov v letu 1972 še več kot je prikazanih. Če je bilo v osemletnem razdobju poprečno letno izdelanih 9.262 m³ slučajnih pripadkov, lahko zanesljivo

sklepamo, da bo letošnja količina najmanj še enkrat večja, če pri tem zanemarimo del poškodovane lesne mase listavcev, ki je v strukturi zastopana z 22 % in ki bo ostala v sestojih neizdelana (prišla bo na vrsto pri naslednjem redčenju n.pr.). Zanimiv pri tem je tudi podatek, da je imel samo gozdni obrat Podturn v letu 1967 več slučajnih pripadkov, kakor se predvideva, da jih bo imel v letošnjem letu. Na vseh ostalih obratih takega "rekorda" niso dosegli.

Z namenom, da bi dobili jasnejšo predstavo o veličini povzročene škode, bomo skušali primerjati poškodovano lesno maso iglavcev v družbenem sektorju z odkazilom iglavcev za leto 1972 (po seznamu odkazanih lesnih mas v bruto m³). V ta namen bomo zmanjšali v prvi tabeli prikazano maso iglavcev za odstotek, ki odpade na zasebni sektor. Upoštevajoč te momente, dobimo naslednjo sliko (v bruto m³):

Gozdni obrat	Iglavci v obeh sektorjih skup.	%, ki odpade na ZS	Iglavci Plan v SLP	Plan sečnje v l. 1972	% snegolomov z oz. na plan
Novo mesto.	6.077	28	4.376	2.587	169
Straža	8.755	23	6.741	5.923	114
Podturn	6.200	13	5.394	21.260	25
Črmošnjice	1.790	14	1.539	7.562	20
Črnomelj	2.160	36	1.382	2.612	53
Trebnje	671	68	215	120	179
GG skupaj	25.653	24	19.647	40.064	49

Iz preglednice je razvidno, da je na celotnem območju v družbenem sektorju sneg poškoval skoraj polovico predvidene lesne mase iglavcev za sečnjo v letu 1972. Na gozdnih obratih Novo mesto, Straža in Trebnje količina polomljenega lesa celo občutno presega planirano količino za posek v letu 1972. Posledice snegoloma so torej več kot zaskrbljujoče. Pri izdelavi snegolomov in podrhtic bodo nastali dodatni stroški. Odpadek bo znatno večji. Napadla bo velika količina drobnih sortimehtov. Pojavilo se bo pomanjkanje delovne sile. Spremeniti bo potrebno plan redčenja. Potrebni so vsestranski ukrepi z namenom, da se ne bi pojavil lubadar. Lahko bi našteali še celo vrsto neugodnih posledic, katerih skupen rezultat bo občutno vplival na dohodek podjetja.

4/ Delež polomljenih in podrtih dreves

V anketi so revirni gozdarji v procentih ocenjevali kolikšen je delež polomljenih in podrtih dreves. Dobljeni poprečni v odstotkih izraženi rezultati po posameznih gozdnih obratih in za celo območje, so naslednji:

Način poškodbe v %		Novo m.	Straža	Podt.	Črmoš.	Črn.	Treb.	GG sk.
Delež polomljenih dreves	igl.	57	55	64	61	61	79	64
	list.	13	18	11	15	25	13	16
Delež podrtih dreves	igl.	11	17	19	15	7	5	12
	list.	9	10	6	9	7	3	8
Skupaj:		100	100	100	100	100	100	100

Ocene po posameznih obratih so dokaj enotne. Podatek, da odpade na polomljena drevesa kar 80 % od skupne količine, je dokaz, da bo zaradi tega tehnična vrednost iz poškodovanega drevja izdelanih sortimentov veliko manjša. V nekaterih anketnih listih navajajo, da bo to znižanje tudi do 30 %. Glede podrtega drevja prevladuje mišljenje, da ga je največ v kotlinah in vrtačah, na strmih pobočjih in na zelo plitkih tleh. Pri odločitvah ali naj n.pr. drevo, ki ima odlomljen vrh, pustimo rasti ali ga izdelamo, moramo biti zelo previdni in pri tem upoštevati konkretne okoliščine, kje to drevo raste. Zavedati se moramo nevarnosti, ki preti od škodljivcev, če smo se odločili, da tako drevo pustimo v sestoju. V vsakem primeru pa je treba razvoj lubadarja kontrolirati na položenih lovni in kontrolnih drevesih.

5/ Porazdelitev snegolomov z ozirom na nadmorsko višino

Tudi v tem primeru so v anketnih listih podane ocene izražene v odstotkih. Dobljeni rezultati so podani v naslednji tabeli:

Poškodbe v %	Nadmorska višina	Novam.	Straža	Podt.	Črmoš.	Črn.	Treb.	GG skupaj
Lesna mas skupaj	do 500 m	77	81	36	46	76	88	67
	500-800 m	21	19	55	45	17	12	28
	800-1000 m	2	-	9	9	7	-	5
	Skupaj	100	100	100	100	100	100	100

Poškodbe v %	Nadmorska višina	Novo m.	Str.	Podt.	Črmoš.	Črn.	Treb.	GG skupaj
Od tega iglavci	do 500 m	56	62	29	33	54	77	52
	500-800 m	20	16	47	33	12	10	23
	800-1000 m	2	-	6	7	2	-	3
	Skupaj	78	78	82	73	68	87	78
Od tega listavci	do 500 m	21	19	7	13	22	11	15
	500-800 m	1	3	8	12	5	2	5
	800-1000 m	-	-	3	2	5	-	2
	Skupaj	22	22	18	27	32	13	22

Ocenjene škode z ozirom na nadmorsko višino so po posameznih obratih precej različne, kar je seveda utemeljeno z različno nego prizadetih sestojev. Najbolj je bil prizadet pas z nadmorsko višino do 500 m. V višjih legah namreč ni prišlo do tako močne tvorbe žleda, pa tudi sneg, ki je naknadno zapadel ni bil tako moker kot v nižjih legah.

6/ Porazdelitev škod z ozirom na ekspozicijo

V procentih izražene ocene so naslednje:

Poškodbe v %	Ekspozici- ja	N.m.	Str.	Podt.	Črmoš.	Črn.	Treb.	GG skupaj
Lesna masa skupaj	sever	56	70	-	30	21	57	47
	jug	24	12	-	20	38	22	23
	vzhod	7	12	-	42	27	10	19
	zahod	13	6	-	8	14	11	11
	Skupaj	100	100	-	100	100	100	100
Od tega iglavci	sever	43	54	-	21	12	44	35
	jug	18	9	-	14	29	16	17
	vzhod	6	9	-	35	15	7	14
	zahod	12	5	-	5	10	8	8
	skupaj	79	77	-	75	66	75	74
Od tega listavci	sever	13	16	-	9	9	13	12
	jug	6	3	-	6	9	6	6
	vzhod	1	3	-	7	12	3	5
	zahod	1	1	-	3	4	3	3
	skupaj	21	23	-	25	34	25	26

Največ poškodb je na severnih, najmanj pa na zahodnih ekspozicijah. Vendar, sodeč po številnih opombah, to ni v tolikšni meri odraz različne intenzitete poškodb z ozirom na ekspozicijo, ampak bolj odraz dejanske razvrstitve poškodovanih sestojev. V večjem številu anketnih listov je navedeno, da ni nobenih razlik z ozirom na ekspozicijo. Iz tega razloga na GO Podturn tudi niso izpolnili te rubrike. Na splošno prevladuje mnenje, da so največje škode nastale v kotlinah in strmih pobočjih.

7/ Porazdelitev škod z ozirom na redčenje

Ugotovitve so zanimive predvsem zaradi tega, ker v zadnjih letih na našem območju izvajamo redčenje na velikih površinah. V odstotkih izražene ocene dajejo naslednjo podobo:

Poškodbe v %	Stanje sestojev	N.m.	Str.	Podt.	Črmoš.	Črn.	Treb.	GG skup.
Lesna masa skupaj	Redčenja potrebni sestoji	43	52	65	30	49	58	49
	Redno redčeni sestoji	55	29	35	44	37	31	39
	Sestoji redčeni v letu 1971	2	19	-	26	14	11	12
	Skupaj	100	100	100	100	100	100	100
Od tega iglavci	Redčenja potrebni sestoji	28	41	38	26	33	47	36
	Redno redčeni sestoji	47	16	10	40	24	27	28
	Sestoji redčeni v letu 1971	1	9	-	13	11	3	6
	Skupaj	76	66	48	79	68	77	70
Od tega listavci	Redčenja potrebni sestoji	15	11	27	4	16	11	13
	Redno redčeni sestoji	8	13	25	4	13	4	11
	Sestoji redčeni v letu 1971	1	10	-	13	3	8	6
	Skupaj	24	34	52	21	32	23	30

Skoraj polovico škod odpade na redčenja potrebne sestoje. V takih sestojih so drevesa vitka in krošnje nesimetrično razvite, zaradi česar sta stojnost in mehanska odpornost precej zmanjšani. Delež redno redčenih sestojev je z 39 % razmeroma visok. Vendar je treba pri tem upoštevati dva momenta. Kot prvi se javlja glavni povzročitelj snegolomov, t.j. žled, ki se je napravil na drevju ne glede na to, kdaj so bili sestoji redčeni. Nekateri revirni gozdarji zato navajajo v opombah, da sploh niso opazili razlik med redčenja potrebnimi in redno redčenimi sestoji. Drugi moment, ki ga je treba upoštevati pri tem je dejstvo, da je bilo marsikje redčenje prepozno izvršeno, kar z drugimi besedami pomeni, da so bili taki sestoji v fazi gošče, letvenjaka in delno tudi drogovnjaka nenegovani. Posledica je bila močan razvoj košev, ki jih je bilo treba pri rednem, toda zapoznelem redčenju odstraniti, s čimer je bila v mnogočem zrahljana stojnost drogovnjakov. Podobna je utemeljitev za sestoje redčene v letu 1971, t.j. neposredno pred snegolomom.

8/ Porazdelitev škod z ozirom na mešanost

Vpliv poškodb z ozirom na čiste in mešane sestoje je naslednji:

Poškodbe v %	Novo m.	Straža	Podt.	Črmoš.	Črnom.	Treb.	GG sk.
Čisti sestoji:							
- smreke	52	42	48	19	40	56	43
- bora	1	3	-	1	13	4	3
- bukve	10	16	12	10	24	9	14
Mešani sestoji	37	39	40	70	23	31	40
Skupaj:	100	100	100	100	100	100	100

Razlike med posameznimi obrati, še bolj pa med revirji so precejšnje in to v največji meri kot posledica dejanskega stanja mešanosti sestojev, podobno kot je bilo ugotovljeno pri porazdelitvi škod z ozirom na ekspozicijo. Splošna ugotovitev pa je, da so najbolj prizadeti čisti sestoji smreke, sledijo pa mešani sestoji, kjer je precejšen delež skupinsko mešanih sestojev.

9/ Porazdelitev škod z ozirom na razvojno fazo sestoja

Ocena za enodobne sestoje je naslednja:

Poškodbe v %	Novo m.	Straža	Podt.	Črmoš.	Črnom.	Trebnje	GG skup.
Letvenjaki	15	19	16	9	16	11	14
Tanjši drogov- njaki	29	36	30	24	27	55	34
Močnejši drog.	40	28	31	17	27	25	28
Debeljaki	16	17	23	50	30	9	24
Skupaj	100	100	100	100	100	100	100

Ocena poškodb v raznodobnih sestojih je takale:

Zgornji sloj	81	70	69	56	50	54	64
Srednji sloj	15	23	24	40	37	31	28
Spodnji sloj	4	7	7	4	13	15	8
Skupaj	100	100	100	100	100	100	100

Podatki zgovorno pričajo o tem, da so bili najmočnejše poškodovani letvenjaki in drogovnjaki, medtem ko so debeljaki zastopani samo s 24 %. Izjemo v tem pogledu predstavlja gozdni obrat Črmošnjice, kjer je debeljak zastopan kar s 50 %. To pomeni, da bodo pri izdelavi snegolomov napadali pretežno drobni sortimenti (motke, jamski in celulozni les, gradbeni les), saj je najbolj prizadeto tanjše drevje 3-5 debelinske stopnje. Pri tem ne gre prezreti opombe, da so bila v enodobnih smrekovih sestojih najmočnejše poškodovana dolga vitka drevesa po kotlinah in da so poškodbe močnejše v umetno osnovanih sestojih. V enodobnih sestojih listavcev je bilo najmočnejše poškodovano defektno drevje, sicer pa je v veliki meri lomilo veje. Ponekod je bilo po snegolomu po tleh dobesedno nastlano z vejami.

V raznodobnih sestojih je najmočnejše poškodovan zgornji sloj (lomljenje vrhov), medtem ko je mlajše v spodnjem sloju v glavnem povito in je računati, da se bo s časom zravnilo.

10/ Prizadetost gozdov z ozirom na zdravstveno stanje

Na splošno prevladuje ugotovitev, da zdravstveno stanje ni vplivalo na obseg poškodb. Po večini so bili prizadeti zdravi sestoji. Le tu pa tam je omenjena pri iglavcih rdeča gniloba, ki predstavlja tako neznamenit delež, da skoraj ni vreden omembe.

11/ Zaključek

Iz pričujoče analize o snegolomih v zimi 1971/72 so podani odgovori na vrsto vprašanj. Čeprav gre za ocene, ki so včasih bolj ali manj grobe, lahko kljub temu pridemo do določenih zaključkov, ki so bili nakazani že v prejšnjih poglavjih in jih zato ne bom ponavljal. Popolnoma jasno je, da se je narava močno poigrala in našim gozdovom povzročila neprecenljivo škodo. Koliko smo izgubili samo na prirastku? Koliko se bodo povečali stroški? S stanjem, kakršno je, se moramo pač sprijazniti in se na vso moč truditi, da bomo posledice čimbolj omilili.

Vsak revirni gozdar naj spremlja izdelavo snegolomov in po končanem delu sestavi poročilo po istih kriterijih, ki so bili podani v anketi. Na ta način bo kontroliral samega sebe, če se je pri ocenjevanju morda uštel, dobljeni podatki pa bodo bolj zanesljiva osnova za proučevanje tovrstnih naravnih katastrof.

Jože Petrič, dipl. ing.

xXx

STRUKTURA IZKORISTKA DELOVNIH DNI DELAVCEV V GOZDNI PROIZVODNJI PRI GOZDNIH GOSPODARSTVIH

V prejšnjem sestavku sem podal analizo porabe fonda časa v sečnji in izdelavi lesa za leto 1971 pri našem podjetju. Poudariti moram, da se nanaša v glavnem na delavce v izkoriščanju gozdov. V tem sestavku pa bom prikazal primerjavo neizkoriščenih delovnih dni med nekaterimi gozdnimi gospodarstvi. Podatki so vzeti iz prispevka "Vrednost delovne ure v gozdni proizvodnji Slovenije za leto 1971", ki ga je izdelala grupa strokovnjakov pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo v okviru teme "Proučevanje elementov za ugotavljanje ekonomičnosti dela v izkoriščanju gozdov".

Ker so podatki pri drugih gozdnih gospodarstvih prikazani po 7-urnem delavniku, smo tudi naše podatke preračunali na delovne dni po 7 ur.

Polna vrednost delovne ure zajema vse tisto, kar delavec neposredno ali posredno prejme za svoje delo in tisto, če delavca ni na delu. Torej tabela prikazuje gibanje časovnega fonda delavca, ko ga ni na delu. To pomeni, da prikazuje neopravljene ure oz. dnine, za katere prejema takoimenovana nadomestila.

V nadomestila štejemo: boleznine, ki bremenijo gozdnogospodarske organizacije, nadomestilo za državne praznike, letne dopuste, prekinitve dela (elementarne nezgode, vremenske ovire), odsotnost z dela do 7 dni (izredni dopust), nadomestilo za seje samoupravnih organov in nadomestilo za druge plačane nedelovne ure (tečaji).

Ko primerjamo naše podatke z ostalimi gozdnogospodarskimi organizacijami in poprečjem Slovenije vidimo, da se silno razlikujejo. Po številu neizkoriščenih delovnih dni smo enaki samo z GG Tolmin. Odstopanje v številu dni za državne praznike in letne dopuste pri nas nam vsekakor znižuje uvožena delovna sila. Razlika v številu delovnih dni za prekinitve dela in prilična izenačenost med posameznimi gozdni gospodarstvi je v tretmanu (prekinitve dela) in načinu plačevanja.

Ta primerjava nas opozarja, da pristopimo k analizi teh odstopanj, posebno pa razliki v prekinitvi dela. Prekinitve dela pri našem podjetju kot v okviru Slovenije, predstavlja največji izpad v strukturi izkoristka delovnih dni.

Nihče od nas ne more trditi, da je naše območje v najslabši klimatski coni in da je izpostavljeno izrednim snežnim razmeram in drugim vremenskim neprilikam. Lahko pa trdimo, da je v tem pogledu podobno ali boljše kot pri naših sosedih (Brežiško, Kočevsko in Ljubljansko).

Tudi drugim dejavnikom v strukturi, kot so boleznine in seje (ki prekoračujejo poprečje) je treba posvetiti pozornost analiziranja in zagotoviti vpliv za zmanjšanje.

Opravičeno se bojim, da plačani nedelovni dnevi delavca in ostala nadomestila, ki niso predmet tega prispevka, izgubljajo pomen nadomestila in stimulacije v prid delovnih dni. Zaradi tega je treba k temu vprašanju temeljito resneje in odločneje pristopiti, kajti to je del polne vrednosti delovne ure. Ta del z vsemi nadomestili in prispevki na OD znaša dvakrat več kot samo neto delovna ura. S tega stališča je prav, da se absolutna vrednost nadomestil in povračil ne povečuje oz. počasneje povečuje, kot pa netto vrednost delovne ure (postavke). Učinkovitejši vpliv na strukturo izkoristka delovnih dni omogoča zmanjševanje neizkoriščenih delovnih dni. To bi pa privedlo, konkretno pri nas, do izenačenja z republiškim poprečjem ostanka izkoriščenih delovnih dni (sedaj zaostaja za 20 delovnih dni).

Kalinovič Radomir, dipl.ing.

STRUKTURA IZKORISTKA DELOVNIH DNI DELAVCEV V GOZDNI PROIZVODNJI

	Slovenj Gradec	Maribor	Brežice	Kočevje	Tolmin	Mazarje	Ljubljana	Celje	Bled	Pepec,.	Novo mesto
Dni v letu	365	365	365	365	365	365	365	365	365	365	365
- Nedelje	52	52	52	52	52	52	52	52	52	52	52
Razpoložljivi dnevi	313	313	313	313	313	313	313	313	313	313	313
Državni prazniki	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Boleznine	9,7	12	6	15	16	20	13	10	15	15	19
Letni dopusti	21	23	22	19	25	20	21	22	21	22	16,5
Prekinitev dela	9	34	24	20	45	9	24	14	15	23	47
Odsotnost z dela do 7 dni	0,3	1	2	-	0,5	0,5	-	0,6	1	1	0,6
Seje	1	2	2	5	0,5	0,5	3	2	-	2	3,2
Drugi plačani nedelovni dnevi	10	-	3	-	-	9	1	3,4	-	3	1,8
Neplačani nedelovni dnevi	5	8	-	8	4	3	1	3	-	4	3,7
Skupaj neizkoriščenih delovnih dni	66	90	69	77	101	72	73	65	62	80	100
Ostane izkoriščenih delovnih dni po 7 ur	247	223	224	236	212	241	240	248	251	233	213

POSNEMAJMO NAŠEGA DELAVCA ŠIMENC IVANA

Občinski odbor rdečega križa nas je obvestil, da je tov. Šimenc Ivan, nakladalec vagonov v Straži že dvanajstkrat daroval kri. S tem je tov. Šimenc storil plemenito dejanje. Njemu in vsem darovalcem krvi gre zasluga, da je njihova prostovoljno darovana kri marsikomu vrnila zdravje, mnogim pa je rešila celo življenje. Tov. Šimenc Ivan je s tem dokazal svojo človečansko dolžnost do ljudi, ki jih mogoče sploh ne pozna. Za njegovo dejanje so mu vsi tisti, ki jim je kri potrebna, hvaležni. Našemu sodelavcu pa naj velja tudi iskrena zahvala vsega kolektiva gozdnega gospodarstva.

xXx

DIT - AKTIVNO IN USPEŠNO!

Dne 30. 5. 1970 se je zaradi specifičnosti dela in porasta članov razformiralo dotedanje DIT gozdarjev in lesarjev. S tem dnem je prenehalo delo dotedanjega društva, zaživela pa je samostojno DIT gozdarstva na območju GG Novo mesto. Društvo združuje vse gozdarske strokovnjake, zaposlene pri GG Novo mesto, član društva pa je lahko tudi vsak gozdarski tehnik ali inženir, ki opravlja kako drugo funkcijo v zvezi z gozdarstvom. Osnovni cilji ter namen obstoja in delovanja društva so bili zastavljeni že ob ustanovitvi: strokovno izobraževanje, enotno nastopanje in delovanje ter povezovanje gozdarskih strokovnjakov v podjetju in izven njega.

Takoj po ustanovitvi je društvo začelo z delom po programu, ki si ga je zastavilo. Organizirano je bilo več predavanj znanih gozdarskih strokovnjakov (dipl. ing. Milan Ciglar: Popotovanje iz Jastrebarskega v Bosno; dipl. ing. Sonja Horvat: O Avstraliji, značilnostih gozdov in gozdarstva na tej celini; Biro za gozdarsko načrtovanje: terensko predavanje o pomembnosti fitocenoloških raziskav za gozdarstvo). Poleg predavanj je bil v okviru društva organiziran ogled nekaterih gozdnih objektov v enoti Soteska, kjer so se gozdarji seznanili z nekaterimi modernimi gozdnogojitvenimi prijemi. Na GO Podturn so si člani

DIT-a ogledali spravilo z zgibnim traktorjem, po ogledu pa je bil organiziran družabni večer s polharijo. Vsako leto društvo prireja večdnevno strokovno ekskurzijo, ki je postala že tradicionalna. Leta 1970 so si člani ogledali pod strokovnim vodstvom dr. ing. Mlinška Dušana bavarske gozdove. Ekskurzija je bila zelo poučna in je v celoti uspela. Enako je bilo 1971 leta zelo koristen in poučen obisk gozdov v SR Srbiji in Črni gori v sodelovanju z gozdarsko fakulteto v Beogradu.

Vse te manifestacije so imele poleg poučnega karakterja tudi namen zbliževanja gozdarskih kadrov, spoznavanje problemov v različnih delovnih sredinah in izmenjavo izkušenj.

Na zadnjem občnem zboru društva, ki je bil 19. 3. 1972 je bilo kritično ocenjeno dosedanje delo društva. Republiški delegat ZIT gozdarstva in industrije za predelavo lesa dipl. ing. Jože Petrič je pohvalil prizadevnost odbora društva in aktivnost članov. Poudaril je, da naj bi društvo še tesneje povezovalo člane v strokovni in družabni smeri. Zaželeno bi bilo, da bi bilo v naslednjem obdobju še več predavanj in srečanj v okviru društva, kot tudi z ostalimi sorodnimi društvi v okviru republike. Tudi direktor GG Novo mesto je pozitivno ocenil delo v preteklem obdobju. Predlagal je, naj se pod pokroviteljstvo društva vključi predavanje dr. ing. Amerja Krivca o potovanju po Sovjetski zvezi, v mesecu maju pa seminar za vodje obratov in referente o modernem spravilu istega predavatelja. Omenil je tudi možnost in nujnost podiplomskega študija na BF (gojenje, izkoriščanje in pokrajinsko oblikovanje narave). Na občnem zboru je stari odbor dobil razrešnico. Zaradi njegove dosedanje uspešnosti pa je bil sprejet predlog, da se stari odbor izvoli ponovno z manjšimi spremembami.

Izvoljeni so bili naslednji tovariši:

1. Jože Falkner, dipl. ing.	- GO Trebnje	predsednik
2. Tone Šepec, dipl. ing.	- Obrat za g.načrt.	tajnik
3. Povše Franc	- GO Novo mesto	blagajnik
4. Miklič Božo	- GO Podturn	član
5. Haler Ernest	- GO Črmošnjice	član
6. Barič Jože	- GO Črnomelj	član
7. Bukovec Janez	- GO Trebnje	član
8. Petrič Jože, dipl.ing.	- uprava	član
9. Žunič Stane, dipl. ing.	- GO Straža	član

Nadzorni odbor je ostal v celoti isti:

- 1/ Vidervol Jože, dipl. ing. - GO Črnomelj
- 2/ Kure Jože, dipl. ing. - uprava
- 3/ Turk Karel - GO Straža

Za delegata republiškega odbora ZIT-a je bil ponovno izvoljen Jože Petrič, dipl. ing.

Zaradi vse večje onesnažitve narave in naših gozdov, so si bili člani društva enotni, da je nujno pričeti z načrtno vzgojo mladine o varstvu narave, podjetja za snago pa opozoriti, da bolj organizirano izbirajo objekte za odlaganje odpadkov.

Tudi v naslednjem obdobju bo društvo svojo aktivnost še povečalo. Za naprej si je zastavilo obsežen program, ki je bil do danes že delno realiziran. V kratkih obrisih je program naslednji:

- 1/ Razgovor o območnem načrtu; o problemih v zvezi z disciplino ter o kadrovskem vprašanju.
- 2/ Ogled določenih sečišč za osebje pri izkoriščanju, s poudarkom na primerjanju normativov in postavljanju enotnih kriterijev pri normiranju.
- 3/ Strokovna ekskurzija na področje GO Črnomelj in ogled nekaterih objektov, ki jih določijo na obratu.
- 4/ Za organiziranje strokovne ekskurzije so se na občnem zboru izoblikovale sledeče možne variante: Francija, Bolgarija, Romunija, Bosna. Odbor je dobil nalogo, da se s posvetovanjem z dr. ing. Dušanom Mlinškom odloči za eno izmed navedenih variant.
- 5/ Ogled strokovnih in zgodovinskih zanimivosti na Rogu pod vodstvom in izboru osebja na GO Podturn.
- 6/ Obratom bo poslana okrožnica in apel, naj se čim več in čim bolj aktivno ukvarjajo z aktualno problematiko spravila lesa na svojem področju, saj smo v dobi intenzivne mehanizacije in modernizacije spravila lesa.

DIT si bo še naprej prizadevalo pri povezovanju gozdarskih strokovnjakov vseh profilov v okviru podjetja in izven njega s ciljem čim racionalnejšega gospodarjenja z gozdovi ob upoštevanju neprecenljivih splošnih koristi gozdov.

Tone Šepec, dipl. ing.

O NEKDAJ NAJVEČJI LESNI INDUSTRIJI V SLOVENIJI +)

Kočevski Rog je bil med NOB legenda. Nudil je zatočišče vodstvu Osvobodilne vojne slovenskega naroda in varno skrivališče ranjencem. O roških gozdovih se je veliko pisalo vsa povojna leta. Često so v raznih spominih omenjali Roško žago in naselja na roških grebenih. Ne bo odveč, če se поблиže ogledamo kratko zgodovino - razcvet in propad te nekoč tako velike lesno-predelovalne industrije, zgrajene pod vrhom Roga.

Žago, ki je začela obratovati 1895. leta sredi takratnih pragozdov, je zgradil veleposestnik Auersperg in jo je takoj dal v dolgoletni zakup. Poleg komunikacij so le s težavo rešili problem preskrbe z vodo, saj jo je industrija rabila za parni stroj, lokomotive in ljudi. Ta problem ni bil nikoli dokončno rešen in je često povzročal velike težave pri obratovanju žage in zastoje v proizvodnji.

Za žago so sekali les na površini 7510 ha, to je površina gozdnih revirjev Podstenice in Travnik. Letni posek je bil določen na 48.000 m³. V takratnih gozdovih srednjega in vzhodnega roba Roga je prevladovala bukev. Ni čudno, če je bila proizvodnja Roške žage usmerjena na predelavo bukovega lesa, ki se je v tedanjih časih le malo uporabljal za predelavo. Iz teh 48.000 m³ so izdelali 16.700 m³ hlodov listavcev in 6.300 m³ hlodov iglavcev. Ostali les so skuhali v oglje.

Za odvoz proizvodov so zgradili gozdne poti in gozdno železnico. Posebno železnica se je zaradi kraškega terena najbolj obnesla in je omogočala hitrejši prevoz hlodovine. Gozdne ceste so bile redke in so le povezovala žago s Kočevjem in Stražo, kjer so izdelke žage nalagali na železnico. V istem času kamionov še ni bilo, prvi se je pojavil šele proti koncu delovanja žage.

Preden so zgradili to veliko parno žago, so skušali rešiti že omenjeni problem preskrbe z vodo, kar na kraškem svetu ni bilo lahko. Zgradili so dve okrogli betonski cisterni, vsaka je bila 7 m globoka in imela 15.5 m premera. Voda se je v cisterni stekala s streh in s škodlami pokritega pobočja okoli cistern. Polna cisterna je zadostovala za 70 dni obratovanja žage in napajanje živine. Voda za potrebe ljudi ni bila primerna.

Žaga je imela dve veliki dvorani. Stroje za predelavo lesa je gnal parni stroj, ki je imel 180 KM (naši kamioni MAN imajo 215 KM), poleg je bil še dinamo, ki je dajal elektriko za razsvetljavo celega naselja. Iglavce so razžagovali s 33 palčnim zvernim jarmom (83.82 cm). Za listavce, predvsem bukev, pa so bili postavljeni 3 jarmi za obrobljanje (prizmiranje), 3 jarmi za plohe (bulse) in 7 jarmenikov za tovolette, od teh je vsak imel 14 žagnih listov. Na vseh jarmenikih skupaj je bilo 232 žagnih listov. Poleg naštetega je bilo še 21 krožnih žag in stružnice za pohištvne letve.

Parilne in sušilne komore, grete s paro, so omogočale hitro sušenje ali parjenje drobnih izdelkov iz bukovega lesa, kot so bili testoni in tavolette, frize za parket.

Les so lastniki ali samo zakupniki žage kupovali na panju od veleposesti Auersperg. Ker lesa niso izkoristili na žagi, so ga predelovali v obode, doge za sode ali oglje, če prevoz tega blaga ni bil predrag.

Najvažnejši izdelek so bili tavoletti in testoni za izdelavo zabojčkov za južno sadje. Tavolette so izdelovali v obliki deščic 2.25 m dolge, 4.5 ali 7 mm debele ter od 26 do 29 cm široke. Razpošiljali so jih vezane po 50 kosov skupaj.

Iz 1 m³ hlodovine so izdelali 90 - 120 tavolet primernih za prodajo. Les je bil izkoriščen komaj 33 - 40 %. Zaradi nizke cene lesa na panju, stroškov dovoza lesa na žago in odvoza deščic na železnico, se je izdelava izplačala, če so le bile tržne cene primerne.

Za čelne strani zabojčkov so izdelovali testone 2,25 m dolge, 29 cm široke in 22 mm debele deščice. Obe vrsti deščic so navadno prodajali skupaj in so v tistem času predstavljale skoraj edino izkoriščanje obsežnih bukovih gozdov na Slovenskem (če ne upoštevamo oglarjenja). Za njihovo izdelavo so uporabljali za tedanje čase najmodernejše stroje. Cene so bile za industrijo dolgo časa ugodne, potem pa so ravno te deščice povzročile propad cele vrste žag.

Prvi zakupnik roške žage je bil baron Karlshausen, ki je na svoje stroške dopolnil naprave za razsvetljavo, zgradil sušilnice in parilnico, ter še dva jarma za rezanje tovolet. Zaradi slabih tržnih razmer je po 5 letih zakupništva doživel popoln gospodarski neuspeh, saj so bile po letu 1900 tržne razmere vedno slabše. Žago je nato prevzela reška banka Korošec, ki je že prej finansirala prej omenjenega zakupnika. Ker se z lesno kupčijo banka ni smela ukvarjati, je žago oddala v podzakup drugi tvrdki iz Zagreba. Tudi ta tvrdka je po nekaj letih propadla.

Kljub neugodnemu "lesnemu" trgu, ki je povzročil finančni propad zakupnikov, pa je bil glavni vzrok slabega poslovanja pomanjkanje vode. Žaga ni mogla delovati več kot 5-6 mesecev na leto, kar je bilo za rentabilno poslovanje industrije prekratka doba.

Po dveh neuspehih je žaga na Rogu prišla na slab glas. Šele zadnji zakupnik podjetnik Spitz iz Budimpešte je zopet uspešno posloval. Proučil je vseprobleme na Rogu in roško industrijo moderniziral. Zboljšal je preskrbo z vodo, napeljal je celo vodovod izpod vrha Roga. Žaga je ob koncu njegovega poslovanja imela 7 polnojarmenikov, 16 jarmenikov do leta 1928.

Po letu 1900 so se začele težave s prodajo testonov in tavolet, Amerika je začela uvažati južno sadje le v zabojih, izdelanih iz ameriškega lesa, ki so bili cenejši od zabojev, izdelanih v Evropi. Italijani, ki so največ južnega sadja izvažali v Ameriko in kupovali največ bukovih deščic iz Slovenije, so prenehali kupovati les pri nas. Zmanjšal se je tudi izvoz južnega sadja iz Evrope, ker so v Ameriki vzgojili lastne nasade. Sadje so vedno bolj predelovali v sokove in niso zabojev potrebovali oziroma vse manj. Posledica vsega tega je bilo težavno poslovanje lesne industrije, ker se je bukovina silno težko prodajala, saj je še niso znali tako predelovati, kot jo znamo danes.

Zadnji zakupnik žage na Rogu je bil Anton Šutej, ki je žago prevzel leta 1929. Takrat je bilo na žagi 23 polnojarmenikov in cilindričnih jarmenikov in 30 do 40 krožnih žag. Vse žage je poganjal 240 KM močan parni stroj. Naselje na Rogu je tvorila vrsta stanovanjskih zgradb za delavce, menza, skladišče živeža, razne lope, skladišča za les in oglje, vodovod, električna napeljava, sušilna komora, stanovanjska stavba za osebje, razne delavnice ter velika skladišča živeža za ljudi in živino. Zaposlenih je bilo 400 ljudi, ki pa jih je pomanjkanje vode čisto pregnalo z Roga. Seveda je neobratovanje žage povzročalo zakupniku izgubo.

Svetovna gospodarska kriza je povzročila močan padec cen lesa na svetovnem trgu, kar je imelo usodne posledice za celotno lesno industrijo.

Industrialec Šutej je skušal žago in gozdno železnico odprodati, vendar mu to ni uspelo. Naprave na Rogu so leta 1932 začeli razprodajati na drobno. Delovanje žage je ponehaval, saj je omenjenega leta delalo le še 176 delavcev. Ob koncu gospodarske krize so na Rogu ostali le ostanki cistern, betonski temelji

polnojarmenikov, ogromni kupi žagovine ter razpadajoče zgradbe. Po 30 letih je največja lesna industrija v Sloveniji prenehala obstajati in večina strojev je bila prodanih za staro železo.

Anton Prelesnik

Po knjigi Ivana Mohoriča
"Industrijsko odpiranje
kočevskih gozdov"

xXx

OSEBNI DOHODKI V 1971. LETU

Za preteklo leto smo izdelali analizo osebnih dohodkov in jo posredovali vsem obratom.

O analizi osebnih dohodkov so razpravljali tudi na sestanku širšega kolegija in ugotovili, da moramo začeti kaj ukrepati. Iz omenjene analize je namreč razvidno, da zaslužki delavcev, predvsem tistih, ki delajo po normi, preveč odstopajo od osnov za izračun osebnega dohodka. Prav tako nas presenetijo razlika v zaslužkih, ko primerjamo med seboj delavce, ki opravljajo:

- 1/ enaka dela,
- 2/ enako težka dela (sekač in pomočnik traktorista itd.),
- 3/ enaka dela na različnih obratih (sekači v Podturnu in sekači pri drugih obratih).

Zakaj so odstopanja in razlike v zaslužkih tako nepričakovana, smo ugotovili že v prejšnjih analizah. Kakor vidimo pa ukrepov do sedaj še ni. V letošnjem letu bomo posvetili več pozornosti normam, kot enemu izmed najvažnejših vzrokov nepravilnega nagrajevanja po učinku.

Z namenom, da bi dobili v najkrajšem času pregled nad večjim delom te analize, smo sestavili še posebno tabelo, ki jo tudi prilagamo.

Janez Rustja

xXx

POVPREČNI Mesečni osebni dohodki v LFTU 1971.

	GO	GO	GO	GO	GO	GO	GOZDNO
	Novo mesto	Strazha	Podturn	Črnačnice	Črncelji	Trebnje	GOSPODARSTVO
Gozdni delavci v sečnji	1447	1408	1764	1696	1465	1466	1517
Gozdni delavci v gojenju in dreves.	1000	-	1157	1006	1184	1680	1115
Traktoristi na težkem traktorju	-	-	2298	-	-	-	2298
Traktoristi na lahkem traktorju	-	1676	2176	1980	-	-	1953
Pomočniki traktoristov	-	1306	1945	1656	-	-	1641
Makladalci na vagon	1308	1809	-	-	1606	1863	1646
Makladalci na kamion s hiabom	1342	1873	1739	1810	1366	-	1621
Makladalci na kamion brez hiaba	1669	1719	-	1998	1365	-	1690
Šoferji kamionov s hiabom	2353	2568	2655	3203	2157	-	2548
Šoferji kamionov brez hiaba	1803	1911	-	2631	2087	-	2108
Šoferji osebnih vozil	-	2081	2178	-	-	-	2113

OPOMBA :

Izračunani povprečni mesečni osebni dohodki vsebujejo tudi dodatok na stalnost, nadomestila za delovne dneve, dopuste, praznike, ne vsebujejo pa bojiške in dobička.

NEZGODA S HUJŠO POŠKODBO

V marcu se je pripetila na GO Podturn, revir Kunč delovna nezgoda, pri kateri je bil težje poškodovan gozdni delavec - sekač Milankovič Zdravko.

Na podlagi pričevanj udeležencev nezgode, revirnega gozdarja Berus Jožeta, drugih dostopnih podatkov in mnenj ter rekonstrukcije dogodkov na kraju nezgode - je bilo ugotovljeno:

I. Opis nezgode

Gozdna delavca-sekača, brata Milankovič Zdravko in Milankovič Milenko sta dne 18/3-1972 delala na sečnji bukovine v oddelku 95 revirja Kunč, krajevno ime Cink. Delala sta tako, da je Milankovič Zdravko opravljala vsa dela z motorno žago, Milenko pa je kalal drva in opravljala druga sekaška dela.

Okrog 13. ure sta pod robom večje kotanje, v smeri plastnic porlala bukev prsnega premera 90 cm. Drevo je obležalo na terenu tako, da je spodnji, težji del debla ležal, od štora do 7 m naprej, na močno nagnjenem terenu (nagib se je na tej dolžini zmanjševal, od okrog 50° pri štoru na okrog 20° na oddaljenosti 7 m od štora), nato pa se je nagib še bolj zmanjšal in je že od dolžine 8 m od štora naprej znašal le 5 do 10°.

Drevo je imelo tri vrhove glavnega in dva stranska. Od stranskih je bil prvi formiran na dolžini 8 m od štora (premer 42 cm pri dnu), drugi pa na dolžini 11 m od štora (premer 54 cm pri dnu). Na dolžini 11 m od štora je imel glavni vrh premer 56 cm. Med padcem se je prvi od stranskih vrhov popolnoma odklajal od glavnega debla in obležal poleg njega, na gornji strani rahlo nagnjenega terena. Drugi od stranskih vrhov je obvisel v zraku nad glavnim deblom, ki je ležalo povsem na tleh. Od tal je bil odmaknjen okrog 1,5 m.

Milankovič Milenko je po padcu drevesa odšel okrog 10 m vstran, na rob kotanje, kjer je nadaljeval s kalanjem drv. Milankovič Zdravko pa se je medtem lotil obvejevanja in prežagovanja podrte bukve. Najprej je pri vrhu drevesa razžagal nekaj vejevja v drva, nato pa, okrog 13.30 ure pričel s prvim prežagovanjem samega debla. Stoječ na gornji strani debla (terena) je gledano od zgoraj navzdol, prežagoval v zraku viseči vrh bukve na oddaljenosti okrog 12 m od štora. Ker mu je žago v rezu stisnilo, je v rez zabil sekuro in žago izvlekel. Prešel je na drugo - spodnjo stran debla in pričel s prežagovanjem na istem mestu, vendar od spodaj

navzgor. Ko je vrh skoraj že prežagal, je naenkrat počilo, vrh se je odlomil, deblo pa se je naglo obrnilo proti njemu in ga z žago vred odrinilo iz stojišča za približno 1 m. Med tem je s podlaktjo desne roke zadel ob tanjšo rastočo jelko (okrog 20 cm Ø), deblo bukve pa je skoraj istočasno med obračanjem trčilo ob roko, ki je bila za trenutek naslonjena na jelki. Prišlo je do težke poškodbe na podlahti roke, kar je ponesrečenec takoj ugotovil, saj je zavpil: "Ode moja roka"! Deblo se je po udarcu ob jelko (roko) od nje odmaknilo za 15 cm, ponesrečenec pa je nato odvrigel motorno žago, ki jo je še držal v levi roki. Pritekel je brat Milenko, ki je bil oddaljen okrog 15 m, prijel poškodovanega brata pod levo roko in ga nemudoma odvedel do okrog 400 m oddaljene ceste, kjer je imel moped. Z mopedom je nato brata odpeljal do 6,5 km oddaljenega delavskega centra Podstenice, ga predal v oskrbo kuharici Matijevič Ljubici in delavcu Prelič Milanu ter se takoj nato odpeljal v 8 km oddaljen Podturn. Tam je o nezgodi obvestil pristojnega revirnega gozdarja Berus Jožeta in ga naprosil, da poskrbi za prevoz brata v bolnico. Z mopedom se je vrnil na Podstenice, približno 10 minut pozneje pa je na Podstenice prispel revirni gozdar Berus z osebnim avtomobilom fiat 750. Poškodovanca je takoj naložil v avto (okrog 15.30 ure) in ga odpeljal v novomeško bolnico (22 km). V bolnico sta prispela okrog 16.15 ure.

Po lastni izjavi je bil poškodovani Zdravko le napol pri zavesti takoj po nezgodi, do prihoda na cesto, ko ga je brat odpeljal z mopedom in nekaj časa, ko je na Podstenicah čakal na prevoz v bolnico.

V bolnici so ugotovili, da ima Milenkovič zlomljeno podlaket desne roke, obenem pa tudi pretrgane žile. Operativno so poskušali rešiti roko s šivanjem žil. Žal pa operacija ni uspela, zato so mu morali dne 21/3-1971 roko odrezati, nekoliko nad sredino podlakti. Poškodovanec je bil nato v bolnici do 6/4-1972, nato pa odpuščen na zdravljenje doma. Trenutno se nahaja v bolniškem staležu v Kremni, SO Prnjavor, pošta Prnjavor - SR BiH.

Podjetje bo poskrbelo za rehabilitacijo poškodovanega delavca in za zaposlitev na primernem novem delovnem mestu pri podjetju ali izven podjetja.

Nekatere podrobnosti v zvezi z nezgodo in nudenjem prve pomoči so navedene v priloženih izjavah prič.

II. Ostale okoliščine

1. Milankovič Zdravko se je zaposlil na sekaških delih pri GG Novo mesto - GO Podturn 22/4-1970. O osnovah varstva pri delu ga je tedaj predhodno poučil revirni gozdar revirja Rog Miklič Božo. Vsakodnevno ga je z nevarnostmi pri sečnji in o pravilnem načinu dela seznanjal tudi oče, Milankovič Dragutin, vodja delovne skupine, v kateri je vseskozi delal. V dneh od 29/6 do 10/7-1970 je obiskoval tečaj za delo z motornimi žagami in iz varstva pri delu za sekače, ki ga je uspešno opravil. Na zdravstvenem pregledu pred sprejemom na delo je bilo ugotovljeno, da je zdrav in sposoben za sekaška dela.
2. Milankovič Milenko se je zaposlil pri GG Novo mesto - GO Podturn 26/3-1971, prav tako na sekaških delih. Tudi on je delal v skupini z očetom Dragutinom in bratom Zdravkom. O osnovah varstva pri delu ga je predhodno poučil revirni gozdar revirja Kunč Berus Jože, na delovnem mestu pa ga je redno seznanjal z varno tehniko dela oče Dragutin. Tečaj za delo z motornimi žagami in iz varstva pri delu je uspešno opravil po nezgodi brata Zdravka, v času od 27/3- 7/4-1972. V oktobru 1971 je bilo na specialnem zdravstvenem pregledu ugotovljeno, da je sposoben za opravljanje sekaških del.
3. Ker je bil Milankovič Dragutin, oče Zdravka in Milenka ter vodja delovne skupine od 24/1-1972 dalje v bolniškem staležu, sta brata delala na sečnji sama. Vlogo vodje skupine je avtomatično prevzel Milankovič Zdravko, ki je bil že usposobljen za samostojno opravljanje sekaških del.
4. Pristojni delovodja, revirni gozdar Berus Jože je na dan nezgode obiskal delovno skupino Milankovič okrog 8.15 ure. Prepričal se je, da delavca med delom uporabljata predpisana osebna varstvena sredstva in jima dal navodila za nadaljnje delo. Pri njih se je zadržal četrť ure, nato pa odšel na obhod drugih delovnih skupin, ki so delale v oddelkih 16, 90, 86 in 11. Ob 13.15 uri je odšel k avtobusu obrata, ki je na Podstenicah čakal na odhod delavcev z dela. Z njim se je nato ob 14. uri odpeljal domov v Podturn.
Nezgod a se je pripetila na soboto, ki je bila za GO Podturn izjemoma delovna.
5. Delavci iz sosednjih delovnih skupin so zaključili z delom že nekaj časa pred nezgodo in odšli v delavski center na Podstenicah. Brata Milankovič sta torej ob času nezgode delala sama na delovišču Cink.

6. S sanitetno torbico za nudenje prve pomoči v skupini je bil začasno zadolžen ponesrečeni Zdravko, ki nima tečaja iz prve pomoči. Dokler ni odšel na bolniški dopust, je bil za to zadolžen Milankovič Dragutin, ki je opravil tak tečaj. V soslednjih delovnih skupinah so bili zaposleni tudi delavci, ki so imeli tečaj iz prve pomoči.

Ob raziskavi nezgode dne 20/3-1972 je bila na delovišču najdena sanitetna torbica s predpisanim materialom za nudenje prve pomoči. Po izjavi Milankovič Milenka mu je brat po nezgodi dejal, naj hitro odideta na Podstenice, da bi čimprej prispel v bolnico. Zato sanitetnega materiala nista uporabila. Torbica pa je ostala na delovišču.

Na Podstenicah sta delavca Prelič Milan in Karakaš Milan ponesrečencu zasilno obvezala (imobilizirala) roko s sanitetnim povojem. Karakaš Milan ima tečaj iz prve pomoči. V okviru organizacije narodne obrambe je tečaj iz prve pomoči opravil tudi revirni gozdar Berus Jože, ki je ponesrečenca odpeljal v bolnico.

7. Ob raziskavi nezgode so bili na delovišču najdeni razni osebni predmeti Milankovičev, med drugim tudi zaščitni čeladi in zaščitne rokavice Milankovič Milenka. Ponesrečenec pa je po izjavi brata, rokavice takoj po nezgodi nekje med potjo do mopeda odvrigel, vendar jih nismo našli. Po izjavah udeležencev nezgode in revirnega gozdarja Berusa, sta bila brata Milankovič oskrbljena s pripadajočimi osebnimi varstvenimi sredstvi in sta jih med delom uporabljala.

8. Upravitelj GO Podturn, dipl. ing. Klančičar Slavko je za nezgodo zvedel v ponedeljek dne 20/3-1972 zjutraj, ko je prišel v službo. O nezgodi je takoj (ob 6.30 uri) obvestil vodjo službe za varstvo pri delu podjetja, ta pa republiškega inšpektorja dela, dipl. ing. Rozman Ivana.

9. Tudi referent za izkoriščanje gozdov obrata Podturn, Lukšič Jože je za nezgodo izvedel 20/3, zjutraj, ko je prispel v službo. Eden od kirurgov novomeške bolnice mu je izjavil, da ponesrečencu ne bi mogli rešiti roke tudi v primeru, če bi operacijo na roki opravili takoj po nezgodi.

10. Na dan nezgode je bilo vreme delno oblačno, brez padavin. Le tu in tam so bile na terenu še majhne kepice snega. Vremenske in terenske razmere so bile za delo ugodne.

III. Mnenje o nezgodi

1. Neposreden vzrok nezgode s hujšo poškodbo je posledica dejstva, da je Milankovič Zdravko nazadnje prežagoval deblo, ki je ležalo na nagnjenem terenu (v celoti vzeto) tako, da je med tem stal na spodnji strani debla, torej v smeri potencialne nevarnosti za premik debla po strmini navzdol in s tem proti njemu. V tem primeru se je potencialna grožnja uresničila - posledica je znana.

Milankovič Zdravko je med delom očitno ravnal v nasprotju z enim od temeljnih in splošno znanih varnostnih pravil pri prežagovanju debel na nagnjenih terenih. To pravilo zahteva da se sme tako opravljati le tako, da se med prežagovanjem stoji na gornji strani debla (nad deblom).

Milankovič je napačno ravnal tudi tedaj, ko mu je žago v rezu stisnilo in je namesto zagozde uporabil sekiro, kar je prepovedano. Ob raziskavi nezgode je bil na prerezu debla najden košček enega od zob verige motorne žage, kar kaže na to, da je žaga med delovanjem naletela na sekiro zabito v rezu.

V opravičilo Milankovič Zdravku pa je treba pripomniti, da je ležalo deblo, približno od 8. metra dolžine naprej, na terenu, ki je bil bolj malo nagnjen, bližnja okolica mesta prežagovanja (4-5 m) pa skoraj ravna ($\frac{2}{3}$ dolžine). Verjetno je prav ta okoliščina prevarala delavca v tolikšni meri, da se ni dovolj navedal nevarnosti, ki mu preti. Pri tem je spregledal ali pa podcenil težo spodnjega, težjega dela debla. Ta je ležal na veliki strmini in je končno tudi povzročil obračanje celega debla, ko je delavec s prerezom v zraku visečega vrha spremenil ravnotežnostno stanje glavnega debla (v zraku viseči drugi vrh je bil namreč verjetno nekoliko nagnjen na gornjo stran strmine in je s svojim vrtilnim momentom glede na os glavnega debla vzdrževal zasilno ravnotežje).

Do nezgode ne bi prišlo, če bi delavec bolje premislil ravnotežnostne razmere debla in dosledno upošteval tendenco obračanja debla. Vsekakor bi moral najprej preiskusiti stabilnost debla, prežagovanje pa opraviti tako, da bi medtem stal na gornji strani debla. Po potrebi bi moral spremeniti vrstni red prežagovanja, ali pa si napraviti podstavek za varno prežagovanje v zraku visečega vrha, če ga je ogrožal (verjetno) pri prežagovanju z gornje strani.

Milankovič Zdravko je delal na sečnji lesa pri podjetju že dve leti, pred dobrim letom in pol pa je uspešno opravil tečaj za delo z motorno žago in iz varstva pri delu za sekače. Ker je ves čas zaposlitve pri podjetju, do 24/1-1972 delal v skupini z očetom, izkušenim sekačem in vodjo delovne skupine, je izpolnjeval pogoje za samostojno opravljanje sekaških del.

Ta tečajih za delo z motorno žago in iz varstva pri delu za sekače, se redno obravnava tudi varnost dela pri prežagovanju debel. Ta tematika je natančno obdelana tudi v skriptah "Varno delo pri sečnji lesa in izdelavi gozdnih sortimentov", ki so jih prejeli v uporabo kot obvezna varnostna navodila, vsi delavci - sekači pri podjetju. (Glej 1., 2. in 8. odstavek 94. točke skript, ki se nanašajo na varno tehniko prežagovanja debel).

Ob priliki te nezgode so se pokazale organizacijske pomanjkljivosti v pogledu učinkovitosti nudenja prve pomoči poškodovanemu delavcu. Pomanjkljivosti so bile sledeče:

- Delavca Milankovič sta na delovišču Cink nadaljevala z delom še potem, ko so delavci iz sosednjih delovnih skupin že zapustili delovišče. Ker gre za opravljanje dela s povečano nevarnostjo za življenje in zdravje, bi delovna skupina smela nadaljevati z delom na delovišču sama le v primeru, če bi štela tri člane (istočasna potreba, da v primeru nezgode eden od delavcev poskrbi za prevozno sredstvo, drugi pa ostane na delovišču pri ponesrečencu; gre tudi za zmožnost prenosa ponesrečenca z nosili do bližnje ceste).
- V skupini ali v bližini ni bilo osebe s tečajem iz prve pomoči, ki bi bila sposobna takoj na samem kraju nuditi primerno prvo pomoč ponesrečencu.
- Ni bilo poskrbljeno za hiter prevoz ponesrečenca v bolnico, kar bi bilo lahko v določenih primerih usodno za življenje ali zdravje delavca.

Čeprav v tem primeru, po izjavi kirurga novomeške bolnice, poškodovanemu delavcu v nobenem primeru ne bi mogli rešiti roke pa velja, da bosta morala obratno vodstvo in pristojni delovodje v bodoče boljše poskrbeti za učinkovitost nudenja prve pomoči ponesrečencem. Po pravilniku o varstvu pri delu ima upravitelj obrata tudi dolžnost: "Izdelati sistem hitre in učinkovite prve pomoči težje poškodovanim ali obolelim osebam - do predaje takih oseb najbližjim zdravstvenim ustanovam. S sistemom prve pomoči seznaniti vse osebe obrata".

Pričujoča nezgoda nas tako kot mnoge druge ponovno opozarja, da je treba pri sečnji lesa dosledno upoštevati vse predpisane in splošno znane ukrepe za varnost dela. Če tega ne upoštevamo, se nam prej ali slej maščuje. Zakon verjetnosti deluje neizprosno.

Bogo Špiletič

xXx

ING. KALINVIČ - PETDESETLETNIK

Dne 13. aprila 1972 je praznoval svoj življenjski jubilej tov. ing. Rade Kalinovič. Srečanje z Abrahamom, ko človek prestopi v drugo polovico stoletja na svoji življenjski poti, je tak življenjski jubilej, katerega človek po eni strani, gledano na prehojeno življenjsko pot, praznuje veselo, po drugi strani pa z ozirom na bližajočo se jesen življenja tudi z rahlim grenkim priokusom. Bodi tako ali drugače, tak jubilej vendarle predstavlja velik življenjski praznik, ki postane ob dvignjeni čaši s prisrčnimi stiski rok združen z najlepšimi željami, nadvse slovesen. V takih okoliščinah in s takimi občutki je praznoval svojo petdesetletnico tudi ing. Rade Kalinovič.

Rodil se je leta 1922 v Negotinu v Srbiji. Po končani osnovni šoli in gimnaziji v rodnem mestu je tik pred začetkom vojne leta 1940 odšel na vojno akademijo v Beograd. Tu ga je že v prvem letniku zajela vojna vihra, tako da je že sredi aprila padel v nemško vojno ujetništvo pod Durmitorom v Črni gori, ko se je s svojo enoto umikal pred prodirajočim sovražnikom. Tako se je začela štiriletna trnjeva pot v vojnem ujetništvu, kjer je poleg udarcev bridko izkusil kaj pomeni lahkota. Vendar ni klonil. Ves čas bivanja v ujetništvu je aktivno sodeloval pri organizaciji osvobodilnega gibanja, za kar je bil pred leti tudi odlikovan z redom za zasluge za narod.

Po osvoboditvi se je vrnil iz ujetništva in se vpisal na gozdarsko fakulteto v Beogradu. Že po štirih letih je uspešno končal študije in leta 1950 diplomiral za gozdarskega inženirja. S tem se je začelo novo obdobje v njegovem življenju, ko ga je namreč pot pripeljala na Dolenjsko in v Novo mesto. Kot mlad gozdarski inženir je 1. marca 1950 nastopil službo pomočnika upravnika za gozdni manipulaciji Poljane. Že samo dejstvo, da je prva njegova plača znašala 4.000 din, zgovorno pove, da je že dolgo tega, ko je postal naše gore list. Od tedaj pa vse do danes se je z dušo in telesom vživel v naše dolenjske navade in po svoji dobrosrčnosti ter veseli naravi ga pozna ožja in širša okolica.

Dokler ni leta 1955 prevzel mesta vodje službe za izkoriščanje gozdov pri gozdnem gospodarstvu Novo mesto, je zaradi reorganizacij v gozdarstvu in lesni industriji opravljal najrazličnejše funkcije. Tako je bil med drugim vršilec dolžnosti vodje manipulacije Poljane, planer gozdne proizvodnje pri LIP Novo mesto, šef gozdne manipulacije Novo mesto in tehnični vodja podjetja Novoles.

Taka je bila v kratkih obrisih življenjska pot našega jubilara. Sicer pa kaj bi na dolgo in široko naštevati suhoparne podatke. O njem bolj zgovorno priča njegovo delo, saj si je ravno z njim postavil trajen spomenik ne samo v gozdarstvu, ampak tudi na področju družbenega in političnega življenja. Kdo ga ne pozna kot športnega delavca ali organizatorja raznih tekmovanj itd.?

Ob Tvojem življenjskem jubileju, Ti dragi Rade, želimo še veliko sreče, zdravja in uspehov v Tvojem nadaljnjem delu, za kar Ti iz srca dvigamo čašo: "Na zdravje in srečno!"

Sodelavci

xXx

H U M O R

UGANITE KDO JE?

Da ni tale kar takó
že čut mi šesti pravi.
Brž doženimo zato
kako se ptičku pravi.

6. uganka

Po poklicu ni gozdar
in to ne obžaluje
je pa vnet za našo stvar
in delo ni mu tuje.
Kdaj se je pripopal nam
naj drugi to ureja.
Jaz ga pravzaprav poznam
le sem od KGP-ja.
To je pa že nekaj let
in ni mogoča zmota,
ker razkrinka hitro svet
še takega falota.
V primeru tem pa vem,
da gre za poštenjaka,
ki pomaga rad ljudem,
nagrade pa ne čaka.
Dober je in vse ti da,
kar gre ti po pravici.
Pusti ga, če se čehlja
po kodrasti butici.
Tokrat nam za nohte gre
in je kot kak hudiček.
Vselej pa ta prvi ve
če zopet bo dobiček

Vsem dostopen je zeló,
povsod si najde znanca.
Vedno ga povpraša kdo:
"Kako pa kaj bilanca?"
Sam spoznal sem ga najbolj
pri pivu v Bratislavi.
Sva imela ga dovolj
v nogah in v glavi.
Dobro pomnim še sedaj;
naval v banki silen
dinar pa od vseh valut
najbolj konvertibilen.
Ko to vidi naš junak
ga vsega je prevzelo
pa napravil je korak,
da sapo nam je vzelo.
Hitro krone je prodal
kolegom za dinarje
in potihoma mrmral:
"Naj vzame vrag gozdarje".
Ni ga brigal porcelan,
ne izložb dobrine,
flegma prišel tisti dan
do naše je carine.

Si popeval je glasno
smejal se nam neresen,
kaj je pa doma bilo
je pa že druga pesem.
Ko bi storil vsak takó
bi nam bilo izbornó.

Zdaj imamo pa celo
ta tretjo že reformo.
Vse sem tole videl sam
zato ni laž, pomota
in od takrat ga imam
za vzor in patriota.

Tole naj se pa izve
in da Vas ne zapeljem.
Zlobni pravijo ljudje,
da bil je pač nahmeljen.
Zdaj kot terja običaj:
"Kdo je prodajal krone?"
Naj povem za vsak slučaj.
Računovodja - Tone!

(se nadaljuje)

ing. S.K.